

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW
ZARZĄD GŁÓWNY

**Komunikat
2/116**

Warszawa, lipiec 2013

**Szanowni P.T. Prezesi Oddziałów i Kół
Prosimy o zaznajamianie z treścią Komunikatu
wszystkich członków Zarządu i Związku**

REDAKCJA
Irena Tańska
Beata Żyłkowska

Copyright © by Związek Sybiraków Zarząd Główny 2013
e-mail: biuro.zarzadu@poczta.internetdsl.pl

ISSN 1508-0676

Łamanie komputerowe – *Joanna Archacka*

Nakład 550 egz.

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW ZARZĄD GŁÓWNY
00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12/III p.,
tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe PKO BP S.A. I O/Warszawie
Nr 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

SPRAWY ORGANIZACYJNE

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW ŻARZĄD GŁÓWNY

00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12, III p., tel./fax 22 827-93-71

Konto bankowe: PKO BP I O/Warszawa 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

Warszawa, 16 maja 2013

„Jeśli zapomnę o nich,
Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie!”

A. Mickiewicz

ZG/482/13

**Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
Pani Ewa Kopacz
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa**

Szanowna Pani Marszałek,

Powracamy do naszych pism do Szanownej Pani Marszałek

– z dnia 25 września 2012 r.

– z dnia 12 lutego 2013 r.

dotyczących dwóch projektów ustaw:

- ustawowego uznania Zesłańców Syberyjskich za osoby represjonowane,
- ustawowego jednorazowego odszkodowania proporcjonalnie do ilości miesięcy pobytu na zesłaniu.

Mimo upływu ponad jednego roku od sformułowania projektów i przychylniej zapowiedzi Pani Marszałek w bezpośrednich trzech rozmowach, ww. projekty nie zostały poddane sejmowej procedurze.

Szanowna Pani Marszałek,

społeczność sybiracka, malejąca w tempie wzrastającym, pozostaje ciągle przy nadziei i w czasie XXIV dorocznej Pielgrzymki do Sanktuarium Narodowego na Jasnej Górze (w dniach 11–12 maja br.) gorące modły wypowiedziała i wyśpiewała za tych, którzy odeszli na zesłaniu; tych, którzy odeszli na ziemi i do ziemi ojczyściej; za tych, którzy trwają; także za władze Rzeczypospolitej, aby były mądre, sprawiedliwe i zadośćuczyniły poszkodowanym.

Trwając przy nadziei,
pozostajemy
z poważaniem

*Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków*

Stanisław Sikorski

KANCELARIA SEJMU
BIURO KORESPONDENCJI I INFORMACJI
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Warszawa, 11 czerwca 2013 r.

Pan
Stanisław Sikorski
Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
ul. Mazowiecka 12
00-048 Warszawa
BKI-141-12328/13

Szanowny Panie,

Biuro Korespondencji i Informacji potwierdza wpływ Pana pisma do Marszałka Sejmu z dnia 16 maja 2013 roku, przekazanego do naszego Biura z Gabinetu Marszałka.

Uprzejmie informujemy, że z projektów ustaw, które wpłynęły do Sejmu VII kadencji, mógłby Pana ewentualnie zainteresować poselski projekt ustawy *o przyznaniu świadczenia pieniężnego i renty inwalidzkiej przysługującym sybirakom-kombatantom przebywającym w latach 1939–1956 na przymusowym zesłaniu lub deportacji w byłym Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich* – projekt ten wpłynął do Sejmu w dniu 10 czerwca 2013 roku i w dniu 10 czerwca 2013 roku został skierowany do opinii Biura Legislacyjnego i do opinii Biura Analiz Sejmowych.

Z treścią tego projektu można się obecnie zapoznać na stronie sejm.gov.pl w zakładce *Prace Sejmu/Wniesione projekty/Wniesione projekty ustaw* – w momencie, gdy projekt otrzyma numer druku, z jego treścią oraz z przebiegiem procesu legislacyjnego nad nim będzie można się zapoznać w zakładce *Prace Sejmu/Proces legislacyjny/Przegląd projektów ustaw*.

Na marginesie uprzejmie informujemy, że nasze Biuro analizuje całą przekazywaną korespondencję, ze szczególnym uwzględnieniem opinii i wniosków co do działalności Sejmu i jego organów oraz treści obowiązujących i projektowanych regulacji ustawowych, pod kątem możliwości wykorzystania zawartych w niej uwag w materiałach informacyjnych opracowywanych dla organów Sejmu.

Z poważaniem

NACZELNIK WYDZIAŁU
S. Gotaszewska
Sylvia Gotaszewska

Pismo (e-mail) do wicemarszałka Sejmu RP Cezarego Grabarczyka
z 23 maja 2013 r.

Szanowny Panie Marszałku,

W dniu 22 maja br. w czasie wystawy „50 lat miasta Jastrzębie-Zdrój” w rozmowie z Sybirakiem wyraził Pan aprobatę dla spotkania z przedstawicielami Zarządu Głównego Związku Sybiraków, którzy przedstawiliby istotne problemy społeczności sybirackiej.

Prosimy zatem o propozycję spotkania, rozumiemy, że najwygodniej dla Pana Marszałka w Sejmie RP.

Z poważaniem
Stanisław Sikorski
Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków

Informacja Zarządu Głównego

W dniu 21 marca 2013 r. odbyło się posiedzenie Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny pod przewodnictwem posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pana Sławomira Piechoty.

Temat posiedzenia: opieka państwa nad kombatantami, ofiarami represji i działań wojennych.

Sytuację w tym zakresie przedstawili:

- kierownik Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- minister zdrowia,
- minister spraw zagranicznych,
- minister spraw wewnętrznych.

W dyskusji wystąpiło wiele osób, podnosząc ciągle jeszcze liczne niedomogi, szczególnie w zakresie leczenia, kosztów i niedostatecznego zabezpieczenia materialnego.

Głos zabrali przedstawiciele Związku Sybiraków, podnosząc:

- istotne wady ustawowe, które w praktyce orzekania wobec kombatantów o ich stanie zdrowia są „wykorzystywane” dla orzeczeń niekorzystnych,
- niepodjęcie procedury legislacyjnej przez Sejm w sprawie zadośćuczynienia za przymusowe zesłania.

Zarząd Główny
Związku Sybiraków

Informacja z Sejmu RP

W dniu 9 maja 2013 r. odbyło się posiedzenie Podkomisji nadzwyczajnej Sejmu RP do rozpatrzenia projektu ustawy o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz o zmianie ustawy o transporcie drogowym.

W czasie omawiania ww. projektu i dyskusji zgłoszono liczne uwagi krytyczne o realizacji dotychczasowych regulacji prawnych dotyczących ulg na przejazdy, szczególnie transportem autobusowym. Przewoźnicy w różny sposób unikają pełnego respektowania prawnych regulacji i niekiedy odmawiają realizacji prawnie przyznanych indywidualnie ulg.

Większość występujących podkreślała, że regulacja zawarta w art. 8a:

Art. 8a. Finansowanie ustawowych uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów

1a. Koszty związane z finansowaniem ustawowych uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów pokrywane są z budżetu państwa.

2. Samorządy województw, z zastrzeżeniem ust. 2a, przekazują przewoźnikom wykonującym krajowe autobusowe przewozy pasażerskie dopłaty do tych przewozów z tytułu stosowania obowiązujących ustawowych ulg w przewozach pasażerskich, z zastrzeżeniem ust. 4.

jest wystarczająca, tzn. przewoźnicy są zobowiązani prawnie do uwzględnienia uprawnień, odmowa uprawnia osobę, której przewoźnik nie uwzględni ulgi, do dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej.

Projekt ustawy o zmianie na wniosek posłanki Magdaleny Kochan został poddany pod głosowanie i został oddalony stosunkiem głosów 4:1.

Zarząd Główny Związku Sybiraków podkreśla, że uprawnieni do ulg w razie odmowy przewoźnika do uznania tychże powinni zwracać uwagę przewoźnikowi o naruszeniu prawa.

Zarząd Główny
Związku Sybiraków

Przejazdy

Proponowana nowelizacja ustawy o kombatantach przewiduje, że zamiast 37% zniżki będzie ona wynosiła 51% na przejazdy krajowe. Proponowana jest też zmiana ustalenia ryczałtu energetycznego, będzie wynosił 157,67 zł miesięcznie i będzie każdego roku waloryzowany.

Zarząd Główny
Związku Sybiraków

Informacja w sprawie ulg na przejazdy

W dniu 12 czerwca 2013 r. obradowały komisje Infrastruktury oraz Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

W punkcie I posiedzenia rozpatrzono sprawozdanie Podkomisji nadzwyczajnej w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz o zmianie ustawy o transporcie drogowym.

Po informacji i krótkiej dyskusji poddano pod głosowanie sprawozdanie Podkomisji, która głosami 4:1 odrzuciła projekt nowelizacji; tym razem stanowisko Podkomisji przegłosowała Komisja i głosami 25 za, 20 przeciw i 4 wstrzymującymi się potwierdziła stanowisko Podkomisji. Zatem projekt nowelizacji został odrzucony.

Pozostają w mocy dotychczasowe regulacje, tzn. wszyscy przewoźnicy posiadający licencję na przewozy pasażerskie są zobowiązani do udzielania ulg na przejazdy osobom z uprawnieniami kombatanckimi. Kompensowanie ulg pozostaje w relacji przewoźnik–samorząd.

Sybiracy mają podstawę do uzyskania ulg zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi.

Zarząd Główny
Związku Sybiraków

Uchwała nr 4/13

z posiedzenia Zarządu Głównego w dniu 11.04.2013 r. we Wrocławiu

Zarząd Główny Związku Sybiraków na wniosek Prezydium Zarządu Głównego Związku Sybiraków zatwierdził jednogłośnie sprawozdanie finansowe za rok 2012, które na 31.12.2012 zamyka się przychodami w kwocie 476 510,68 zł i wydatkami w kwocie 469 535,88 zł.

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 5/13

z posiedzenia Zarządu Głównego w dniu 11.04.2013 r. we Wrocławiu

Zarząd Główny Związku Sybiraków na wniosek Prezydium Zarządu Głównego Związku Sybiraków zatwierdził jednogłośnie preliminarz na rok 2013:

- przychody 468 500 zł
- wydatki 468 500 zł

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 6/13

z posiedzenia Zarządu Głównego w dniu 11.04.2013 r. we Wrocławiu

Zarząd Główny Związku Sybiraków na wniosek Prezydium Zarządu Głównego Związku Sybiraków zatwierdził jednogłośnie merytoryczne sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego za rok 2012.

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Stanisław Sikorski

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

**Uchwała nr 7/13
z posiedzenia Prezydium Zarządu Głównego
w dniu 21.05.2013 r.
w sprawie rozliczania kosztów delegacji**

Zgodnie z § 26 Statutu Związku Sybiraków ust. 1 w oparciu o podjęte ustalenia na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 11.04.2013 r. ustala się jako obowiązujące zasady rozliczania kosztów delegacji służbowych.

1. Utrzymuje się w mocy, jako obowiązujące, następujące zasady z dnia 19.02.2003 r.

a) koszty delegacji członków Zarządów Oddziałów na narady i inne spotkania organizowane przez Zarząd Główny pokrywają z własnych środków delegujące ich Zarządy Oddziałów,

b) koszty władz centralnych Związku – Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej, Głównego Sądu Koleżeńskiego obciążają Zarząd Główny, rozliczane zgodnie z podanymi zasadami.

2. Prawo do I klasy pociągu wszystkich rodzajów i PKS przysługuje:

- członkom Prezydium Zarządu Głównego,
- przewodniczącemu Głównej Komisji Rewizyjnej,
- przewodniczącemu Głównego Sądu Koleżeńskiego,
- inicjatorce reaktywowania Związku Sybiraków.

Członkowie Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego rozliczają koszty podróży w II klasie PKP lub PKS, jeśli dojazd autobusem jest wygodniejszy i uprzednio uzgodniony z prezesem lub sekretarzem generalnym Zarządu Głównego.

Prezsi Oddziałów zaproszeni na posiedzenie Zarządu Głównego rozliczają delegacje w Zarządzie Głównym.

3. Wszelkie inne rodzaje transportu, np. kuszетка, wagon sypialny, własny samochód, dojazd taxi, tak jak przyjazd do Zarządu Głównego wymagają wcześniejszej zgody telefonicznej prezesa lub sekretarza generalnego Zarządu Głównego.

4. Zgodnie z nowymi ogólnymi zasadami wypłaty kosztów diety wprowadza się te zasady jako obowiązujące. Niezależnie od wcześniej przesłanych, ponownie podajemy te zasady w załączeniu, przypominając, że dieta od marca br. wynosi 30 zł (słownie: trzydzieści złotych) po spełnieniu podanych w tych zasadach warunków.

5. Po uzyskaniu zgody indywidualnej i jednorazowej na specjalne warunki transportu wymienione w punkcie 3 wymagane jest przedstawienie biletu.

6. Przy rozliczaniu wg podanych w punkcie 2 uprawnionych form kosztów transportu delegacji dołączenie biletów nie jest wymagane.

7. Wszelkie naruszenie niniejszych zasad traktowane będzie jako nieprzestrzeżenie dyscypliny finansowej i będzie podlegać skorygowaniu wg obowiązujących ww. zasad.

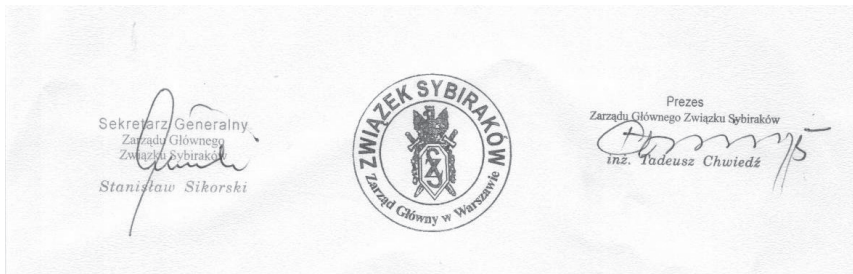
8. Zarządy Oddziałów zgodnie z § 38 Statutu Związku Sybiraków opracują i wprowadzą w Oddziałach warunki szczegółowe rozliczania delegacji członków władz Oddziału i prezesów Kół.

9. Wszelkie specjalne warunki rozliczenia delegacji wymagają każdorazowo wcześniejszej zgody – odpowiednim wpisem do delegacji – prezesa lub sekretarza generalnego Zarządu Głównego.

10. Przy rozliczaniu kosztów transportu winna być zastosowana przysługująca ustawowo ulga oraz 100% przy komunikacji miejskiej – dojazdy.

11. Przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego zwołują posiedzenia Komisji lub Sądu Koleżeńskiego po wcześniejszym porozumieniu z sekretarzem generalnym Zarządu Głównego.

12. Zarząd Główny uważa za wskazane, aby w Oddziałach przy ustalaniu zasad rozliczania kosztów delegacji prezesi Oddziałów mieli prawo do I klasy wszystkimi rodzajami przewozów.

ODZNACZENIA ZASŁUŻONYCH

W dniu 19 kwietnia 2013 r. w siedzibie Związku Sybiraków Oddziału w Rzeszowie odbyła się uroczystość, podczas której sekretarz generalny Zarządu Głównego Związku Sybiraków Stanisław Sikorski wręczył Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków długoletnim aktywnym członkom Związku.

Złote Odznaki otrzymali: Józef Golema – honorowy prezes Związku Sybiraków Oddziału w Rzeszowie, Aleksander Stanek – wiceprezes oraz Stanisława Nykiel – sekretarz Zarządu Oddziału.

Srebrne Odznaki otrzymały panie Anna Rak i Jadwiga Romańczyk oraz panowie Antoni Gorzkiewicz i Józef Mordec.

W spotkaniu uczestniczyła przedstawicielka wojewody podkarpackiego Małgorzaty Guły. Prezydent Miasta Rzeszowa Tadeusz Ferenc wystosował list z gratulacjami dla odznaczonych oraz z życzeniami dalszej owocnej pracy dla społeczności sybirackiej i miasta Rzeszowa, odczytany podczas uroczystości.

Danuta Zbyszyńska

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW ZARZĄD ODDZIAŁU

15-281 Białystok, ul. Legionowa 7; tel. (085) 744 34 59 NIP 542-27-14-109
Konto bankowe: PKO BP I Oddz. w Białymstoku 35 1020 1332 0000 1102 0277 5559

Białystok 26.03.2013 r.

POMNIK „GRÓB
NIEZNAJNEGO
SYBIRAKA”
Białystok
ul. Sybiraków

Zarząd Główny Związku Sybiraków Redakcja KOMUNIKATU Warszawa

Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Białymstoku informuje, że nasz apel w sprawie wsparcia budowy i wyposażenia wnętrza kościoła Parafii Świętej Rodziny w Krasnojarsku na Syberii nie pozostał bez echa.

Wsparcia finansowego udzielili Sybiracy z całego kraju i tak:

Oddział ZS w Sokołowie Podlaskim – 100 zł

Teresa Pasiecta z Solca Kujawskiego – 50 zł

Oddział ZS w Gdańsku – 1300 zł

Koło ZS Pomorzany – 50 zł

Koło ZS w Dusznikach-Zdroju – 100 zł

Janina Cejzyk Koło ZS nr 2 w Białymstoku – 100 zł

Walentyna Romanowicz Koło ZS nr 6 w Białymstoku – 100 zł

Oddział ZS w Pile – 100 zł

Oddział ZS w Stargardzie Szczecińskim – 300 zł

Oddział ZS w Puławach – 50 zł

Razem: 2250 zł

Kwotę przekazaliśmy na konto:

15 1140 2004 0000 3102 3559 4246

Parafia Świętej Rodziny

P.O. Box 14857 Krasnojarsk

660 119 Rosja

Na początku marca 2013 r. otrzymaliśmy podziękowanie od proboszcza parafii w Krasnojarsku za złożony dar serca z prośbą o przekazanie darczyńcom serdecznego „Bóg zapłać” i informacji, że w każdą środę odprawiana jest msza święta za „dobrodziejów naszej świątyni”.

Jolanta Hryniewicka

SYBIRACZKA OKRADZIONA PRZEZ OSZUSTA

83-letnia pani Julia straciła oszczędności życia. Zaufała mężczyźnie, który rzekomo przyszedł do niej z odszkodowaniem z UE. Prokuratura ostrzega: ofiar może być więcej.

– Myślałam, że to mój były uczeń. Był taki podobny... Dlatego wpuściłam go do domu – mówi pani Julia.

Mieszka sama, czasem odwiedza ją wnuczka. (...) Wtedy przyszedł do niej (...) mężczyzna w wieku 50–55 lat. Rzekomo z bardzo dobrymi informacjami.

– Twierdził, że dostanę 5 tys. euro odszkodowania z Unii Europejskiej. Za co konkretnie? Nie mówił. Słowa Syberia i Związek Sybiraków ja wypowiedziałam pierwsza. On to podchwycił i powiedział, że właśnie reprezentuje związek i to odszkodowanie jest za Syberię – relacjonuje pani Julia.

(...) Feralnego 28 maja oszust przebiegle doprowadził do sytuacji, w której kobieta wyjęła metalowe pudełko z pieniędzmi: kilkudziesięcioma tysiącami złotych. Wykazanie się ich posiadaniem miało być warunkiem przyznania „odszkodowania”. – Odwróciłam się tylko, a on zniknął razem z pudełkiem – kończy pani Julia.

Śledztwo w sprawie kradzieży prowadzi Prokuratura Rejonowa Toruń Wschód.

– Warto ostrzec starszych torunian i ich dzieci, bo możemy mieć do czynienia z nową metodą przestępstwa. Była „na wnuczka”, może być „na odszkodowanie” – mówi prokurator Maciej Rybszleger.

(na podstawie artykułu Małgorzaty Oberlan w „Nowościach – Dzienniku Toruńskim”)

Sybiracy, członkowie rodzin, znajomi, zalecamy ostrożność w kontaktach z osobami postronnymi.

Zarząd Główny
Związku Sybiraków

Organizatorzy

Urząd do Spraw Komendantów
i Osób Represjonowanych

Prezydent Miasta Białegostku

Podlaski Urząd Wojewódzki

Marszałek Województwa Podlaskiego

Muzeum Wojska w Białymstoku

Zarząd Główny Związku Sybiraków w Warszawie
i Zarząd Związku Sybiraków w Białymstoku

**Program uroczystości
XIII Międzynarodowego Marszu
Żywej Pamięci Polskiego Sybiru
w Białymstoku**

5 września 2013 r.

godz. 14.30

Spotkanie Sybiraków i zaproszonych gości w Operze i Filharmonii Podlaskiej – Europejskim Centrum Sztuki w Białymstoku przy ul. Odeskiej 1

- powitanie
- wręczenie odznaczeń państwowych, resortowych i związkowych
- część artystyczna w wykonaniu Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego

godz. 17.00

Zwiedzanie Muzeum Wojska w Białymstoku przy ul. Kilińskiego 7 oraz Muzeum Sybiraków przy ul. Sybiraków 2.

6 września 2013 r.

godz. 8.00

Święta liturgia w Katedralnej Cerkwi pw. św. Mikołaja Cudotwórcy w Białymstoku celebrowana przez Najprzewielebniejszego Jakuba Arcybiskupa Białostockiego i Gdańskiego.

godz. 10.00

Zbiórka uczestników Marszu przy Pomniku Katyńskim:

- hymn państwowy
- powitanie zebranych i wprowadzenie do tematu XIII Marszu – Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź
- błogosławieństwo uczestników Marszu w obrzędzie katolickim i prawosławnym
- przemarsz do kościoła pw. Ducha Świętego przy ul. Sybiraków 2, ulicami: Świętojańska, Branickiego, Piastowską

godz. 11.30

Msza św. w Kościele pw. Ducha Świętego celebrowana przez JE abpa prof. dr. hab. Edwarda Ozorowskiego Metropolite Białostockiego. Homilię wygłosi ks. dr Tadeusz Krahel.

godz. 12.30

Uroczystości przy Pomniku Grobie Nieznanego Sybiraka:

- hymn Związku Sybiraków
- modlitwa za zmarłych Sybiraków w obrzędzie katolickim i prawosławnym
- wystąpienia okolicznościowe
- apel poległych zakończony salwą honorową – żołnierze 18 Białostockiego Pułku Rozpoznawczego
- złożenie kwiatów i zapalenie zniczy

Uwaga: karty wstępu do opery będą rozprawdane przez Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Białymstoku i Muzeum Wojska w Białymstoku.

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Prezydent
Miasta Białegostoku
dr hab. Tadeusz Truskolaski

UROCZYŚCICI I SPOTKANIA

WROCŁAW UROCZYŚCICI 11–12 KWIETNIA 2013 R. „KWIECIEŃ – MIESIĄC PAMIĘCI GOLGOTY WSCHODU”

KOMITET HONOROWY

Rafał Dutkiewicz – prezydent Wrocławia
abp Marian Gołębiewski – metropolita wrocławski
Rafał Jurkowlaniec – marszałek województwa dolnośląskiego
Aleksander Marek Skorupa – wojewoda dolnośląski
Beata Pawłowicz – dolnośląski kurator oświaty
płk dypl. Wojciech Lewicki – dowódca Garnizonu Wrocław
płk prof. Mariusz Wiatr – rektor Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu
Nadinsp. Dariusz Biel – komendant wojewódzki Policji we Wrocławiu
Jan Stanisław Ciechanowski – kierownik Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
Tadeusz Chwiedź – prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków

KOMITET ORGANIZACYJNY

Przewodniczący:
Wojciech Adamski – wiceprezydent Wrocławia
Członkowie:
ks. prałat płk Janusz Radzik – proboszcz Bazyliki Mniejszej pw. św. Elżbiety we Wrocławiu
Antonina Kużaj – starszy wizytator, przedstawiciel Dolnośląskiego Kuratora Oświaty
ppłk Jan Kutny – przedstawiciel rektora Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu
mjr Krzysztof Puchała – komendant Garnizonu Wrocław
podinsp. Adam Jędryszczak – naczelnik Wydziału Prezydyjnego, przedstawiciel Komendanta Wojewódzkiego Policji we Wrocławiu
Jarosław Broda – dyrektor Wydziału Kultury w Urzędzie Miejskim Wrocławia
Jan Chmielewski – radny Rady Miejskiej Wrocławia
Eugeniusz Kuszka – prezes Oddziału Związku Sybiraków we Wrocławiu
Marian Gajda – wiceprezes Oddziału Związku Sybiraków we Wrocławiu

We Wrocławiu po raz kolejny, jak co dwa lata, odbyły się dwudniowe uroczystości upamiętniające obywateli polskich zesłanych w głąb ZSRR „Kwiecień – miesiącem pamięci Golgoty Wschodu”.

Pierwszego dnia, 11 kwietnia, o godz. 10.00 w Klubie 4 Regionalnej Bazy Logistycznej przy ul. Pretficza 4 odbyło się posiedzenie Zarządu Głównego Związku Sybiraków z udziałem prezesów Oddziałów. Zgromadzonych powitali prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź oraz gospodarz uroczystości prezes Zarządu Oddziału ZS we Wrocławiu Eugeniusz Kuszka, który również przedstawił przewidziany program uroczystości. Następnie rozpoczęła się merytoryczna część spotkania. Omówiono najważniejsze, najpilniejsze i najbardziej palące sprawy społeczności sybirackiej. Poruszono kwestię przypadających w tym roku „okrągłych” rocznic Związku Sybiraków – 85. powstania i 25. reaktywowania, w związku z czym planowane jest spotkanie z Prezydentem RP, do którego zostało wysłane pismo w tej sprawie. Przyjęto uchwały zatwierdzające sprawozdanie finansowe i merytoryczne za 2012 r. Zatwierdzono również preliminarz na bieżący rok. Ożywiona dyskusja toczyła się wokół ciągnącej się od lat sprawy odszkodowania w związku z pobytem na zesłaniu. Obecnie w parlamencie są dwa projekty ustaw. Pierwszy projekt przewiduje ustawowo przyznanie statusu osoby represjonowanej wszystkim Sybirakom posiadającym uprawnienia kombatanckie. Drugi zakłada formę rekompensaty za pobyt na zesłaniu.

Wyróżnieni Odznakami Honorowymi za Zastugi dla Związku Sybiraków z prezesem ZG ZS Tadeuszem Chwiedziem i prezesem Zarządu Oddziału we Wrocławiu Eugeniuszem Kuską

Po oficjalnym zakończeniu obrad, w sali widowiskowej odbyła się dekoracja odznaczeniami związkowymi oraz część artystyczna.

Prezes Tadeusz Chwiedź dokonał odznaczenia osób zasłużonych dla propagowania idei sybirackich. Złote Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymali: Maria Kozłowska (Oddział w Łodzi), Henryk Skirgajło (Oddział w Puławach), Stefan Chodoń, Stanisław Kołodziej, Danuta Konon, płk dypl. Wojciech Lewicki, Julian Marcinek, Teresa Wójcicka (Oddział we Wrocławiu). Srebrne Odznaki zostały przyznane Józefowi Jankowskiemu, Łucji Michalik i Stanisławie Stępień (Oddział we Wrocławiu).

Na ten dzień przewidziano występ młodzieży z Gimnazjum im. Zesłańców Sybiru w Kobierzycach, która przedstawiła wzruszający spektakl o tematyce sybirackiej pt. „Wagon wspomnień”, przygotowany pod opieką nauczycieli gimnazjum Małgorzaty Kokolskiej, Agaty Bracichowicz i Daniela Masicy. O dekorację zadbali Iwona Borkowska, Lucyna Wawrzyniak oraz Jan Szarek. Na zakończenie młodzi aktorzy odśpiewali Hymn Sybiraków. Występ został nagrodzony owacjami na stojąco. Wszyscy byli zgodni, że gra uczniów była na najwyższym poziomie i widać było ich głębokie zaangażowanie. Szczególne podziękowania należą

Poczty sztandarowe poszczególnych oddziałów Związku Sybiraków podczas mszy w Bazylice Mniejszej

się nauczycielom, którzy przygotowali scenariusz, jak również uczniów do występu.

W przerwie między obradami a występami można było obejrzeć w holu wystawę przygotowaną przez Stowarzyszenie Pamięci Zesłańców Sybiru we Wrocławiu „Jesteśmy, by pamiętać...”, która ukazywała fotografie z miejsc zsyłek, znaków pamięci, pamiątek, dokumenty.

Po zakończeniu spotkania wszyscy zainteresowani mogli skorzystać z wejściówek na Panoramę Raclawicką, by obejrzeć jedno z najbardziej okazałych dzieł malarstwa polskiego. Dla wszystkich było to niezapomniane przeżycie. Wieczorem natomiast odbyła się autokarowa wycieczka z przewodniczką „Wrocław nocą”. Można było zobaczyć m.in. Stadion Miejski, który przepięknie prezentował się w wieczornej poświacie, Cmentarz Żydowski, most Milenijny, most Rędziański, Ostrów Tumski, gmach Uniwersytetu Wrocławskiego – Leopoldinę. Przewodniczka w interesujący sposób przedstawiła nam historię Wrocławia, ciekawostki oraz informacje o zabytkach.

Drugiego dnia nastąpiły właściwe obchody „Kwiecień – miesiąc pamięci Golgoty Wschodu”. Rozpoczęła je o godz. 10.30 uroczysta msza święta w Bazylice Mniejszej (kościół pw. św. Elżbiety), której przewodniczył

Przemarsz ulicami Wrocławia pod pomnik Zesłańcom Sybiru

Uroczystości pod pomnikiem Zesłańcom Sybiru. Od lewej: prezes Zarządu Oddziału ZS we Wrocławiu Eugeniusz Kuszka, poseł na Sejm Dawid Jackiewicz, prezydent Wrocławia Rafał Dutkiewicz, kierownik UdsKiOR Jan Stanisław Ciechanowski, prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź, wiceprezes ZG ZS Włodzimierz Kowalczyk, prezes Zarządu Oddziału ZS w Warszawie Henryk Majewski

metropolita wrocławski ks. abp Marian Gołębiewski. Koncelebrę sprawowali krajowy kapelan Sybiraków ks. Zdzisław Banaś, kustosz pomnika Zesłańcom Sybiru ks. prałat Wojciech Tokarz, proboszcz Bazyliki Mniejszej ks. prałat płk Janusz Radzik. W mszy uczestniczyli m.in. wiceprezydent Wrocławia Wojciech Adamski, wicewojewoda dolnośląski Ewa Mańkowska, dyrektor Gabinetu Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jacek Dziuba oraz pełnomocnik ds. kombatantów Urzędu Marszałkowskiego Paweł Aszkiełowicz. Piękną wizualną oprawę mszy zapewniły liczne sztandary zgromadzone wokół ołtarza.

Po mszy uczestnicy uroczystości, wśród nich Sybiracy, licznie przybyła młodzież, mieszkańcy miasta oraz poczty sztandarowe – prowadzeni przez orkiestrę Komendy Wojewódzkiej Policji i Kompanię Honorową Wojska

Kierownik UdsKiOR Jan Stanisław Ciechanowski odznaczył medalem Pro Patria pięć oddziałów, w tym Oddział w Zielonej Górze

Polskiego – przemaszerowali ulicami Wrocławia na plac Strzelecki pod pomnik Zesłańcom Sybiru, gdzie modlitwę odmówił kapelan wrocławskich Sybiraków ks. prałat Franciszek Głód.

Po Apelu Poległych i salwie honorowej przystąpiono do składania wieńców pod pomnikiem. Pierwszy wieńiec w imieniu Zarządu Głównego Związku Sybiraków złożyli prezes Tadeusz Chwiedź wraz z członkiem Zarządu Głównego Grzegorzem Lipowskim i prezesem Zarządu Oddziału ZS w Zielonej Górze Edwardem Daszkiewiczem. W imieniu Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych wieńiec składali kierownik Urzędu Jan Stanisław Ciechanowski wraz z Jackiem Dziubą. Następnie kwiaty złożyli: przedstawiciele Zarządu Oddziału ZS we Wrocławiu – prezes Eugeniusz Kuszka, Krystyna Jaśniewicz i Roman Janik, prezydent Wrocławia Rafał Dutkiewicz z radnym Janem Chmielewskim, Dariusz Kowalczyk – sekretarz województwa dolnośląskiego, przedstawiciele służb mundurowych, reprezentanci poszczególnych oddziałów i kół Związku Sybiraków oraz młodzież szkolna.

Następnie w kościele pw. św. Bonifacego prezydent Wrocławia Rafał Dutkiewicz w krótkim przemówieniu podkreślił wagę uroczystości „Kwiecień – miesiąc pamięci Golgoty Wschodu”, które upamiętniają Polaków zesłanych do ZSRR – tych, którzy tam na zawsze pozostali, i tych, którym udało się powrócić do Ojczyzny. Dla wielu z tych ostatnich Wrocław stał się nowym domem.

Współorganizator obchodów i gość specjalny Jan Stanisław Ciechanowski, kierownik UdsKiOR, odznaczył medalami Pro Patria następujące osoby: Bronisławę Markowską, Irenę Pop, Czesławę Szaraniec (Oddział w Jeleniej Górze), Józefa Michała Budrewicza, Stanisława Dwojnego, Tadeusza Krzakowskiego (Oddział w Legnicy), Teresę Gutowską (Oddział w Łodzi), Elwirę Czapską, Zdzisława Freja, Agnieszkę Kuchcińską-Kurcz, Elżbietę Ulrich (Oddział w Szczecinie), Kazimierza Bobulę, Jerzego Orabczuka, Stanisława Sznajdera, Romana Szelemieja (Oddział w Wałbrzychu), Jerzego Frydla, Tadeusza Mireckiego, Tadeusza Rosik-Rosińskiego, ks. Wojciecha Tokarza, ks. Jana Walowa, Janusza Wąsowskiego (Oddział we Wrocławiu), Edwarda Daszkiewicza, Marię Jastrzębską, Stanisława Szymkowiaka (Oddział w Zielonej Górze).

Odznaczone zostały również sztandary następujących Oddziałów: Jeleniej Góry, Legnicy, Szczecina, Wałbrzycha i Zielonej Góry.

Złoty Krzyż Zasługi został przyznany Janinie Skowyrskiej (Oddział we Wrocławiu). W imieniu odznaczonej Krzyż odebrała Danuta Zawko.

Złotą Odznakę za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymał Jacek Dziuba, dyrektor Gabinetu Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Zakończenia uroczystości dokonał prezes Tadeusz Chwiedź, który na ręce prezesa Eugeniusza Kuszki złożył podziękowania za sprawną organizację.

Zarząd Główny Związku Sybiraków

XXIV PIELGRZYMKA SYBIRAKÓW NA JASNĄ GÓRĘ

W dniach 11–12 maja 2013 r. odbyła się już XXIV Pielgrzymka Sybiraków do Sanktuarium Narodowego na Jasnej Górze. Program obejmował:

11 maja

- mszę świętą w intencji żyjących Sybiraków w Sanktuarium Matki Bożej Sybirackiej w Grodźcu,
- procesję na Kalwarię i modlitwę za zmarłych i pomordowanych na Syberii (Grodziec),
- mszę świętą w kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, koncelebrowaną przez kapelanów poszczególnych oddziałów Związku Sybiraków pod przewodnictwem krajowego kapelana Sybiraków ks. Zdzisława Banasia,
- spotkanie w Auli o. Kordeckiego z częścią artystyczną „W hołdzie polskim zesłańcom Sybiru” w wykonaniu 7. Drużyny Harcerskiej im. Armii Krajowej w Krzęcinie Niezależnego Związku Harcerstwa „Czerwony Mak” w Skawinie,
- drogę krzyżową na Wałach Jasnogórskich przy stacjach z rozważaniami nawiązującymi do losów syberyjskich poprowadzonymi przez kapelana Oddziału ZS w Krakowie o. Jerzego Pająka,

12 maja

- uroczysty przemarsz pocztów sztandarowych pod pomnik o. Augustyna Kordeckiego, gdzie nastąpił Apel Poległych żołnierzy polskich na wszystkich frontach oraz złożenie kwiatów przy pomniku Mauzoleum Ofiar Sybiru i Zbrodni Katyńskiej,
- mszę świętą pontyfikalną w Bazylice Jasnogórskiej.

W pielgrzymce uczestniczyły 594 osoby, udział wzięło 17 pocztów sztandarowych.

W sobotę 11 maja po uroczystym nabożeństwie w kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej Sybiracy i zaproszeni goście spotkali się w Auli o. Kordeckiego. Po oficjalnych przemówieniach wystąpiła młodzież z programem artystycznym „W hołdzie polskim zesłańcom Sybiru”. Wykorzystano następujące utwory:

1) utwory poetyckie

- „Opowiedz nam Ojczyzno” Janusza Szczepkowskiego,
- „Rozmowa polskich miast nocą 10 lutego 1940 roku” i „Tak, to my” Stanisławy Wiatr-Partyki,

Zespół harcerzy i uczniów podczas występu w Auli o. Kordeckiego na Jasnej Górze.
Po prawej, przy pianoli druh Wojciech Góralczyk

Sztandary sybirackie w czasie Apelu Poległych

- „O Ziemi Syberyjska” Waławy Batowskiej,
- „Ten ktoś...” i „Wzywam Was do apelu” Mariana Jonkajtysa,
- „Wierzę, że wrócę” Marii Niwińskiej,
- 2) pieśni
- „Marsz Sybiraków”, słowa Marian Jonkajtys, muzyka Czesław Majewski,
- „Deszcz, jesienny deszcz”, słowa i muzyka Marian Matuszkiewicz,
- „Marsz, marsz Polonia”, słowa Józef Wybicki, muzyka ludowa,
- „Modlitwa o wschodzie słońca”, słowa Natan Tenenbaum, muzyka Przemysław Gintrowski,
- „Modlitwa obozowa”, słowa i muzyka Adam Kowalski,
- „Coś ty za jeden”, słowa i muzyka Feliks Konarski,
- „Tu wszędzie jest moja Ojczyzna”, słowa i muzyka Ewa Zawadzka,
- „Miejcie nadzieję”, słowa Adam Asnyk, muzyka Zbigniew Preisner,
- „Zsyłka na Sybir”, słowa Filomena Bykowska, muzyka Wojciech Góralczyk.

Program został przygotowany i wykonany przez duży zespół młodzieży harcerskiej i szkolnej z miejscowości Krzęcin koło Skawiny w województwie małopolskim. Byli to uczniowie Szkoły Podstawowej w Krzęcinie z klas IV, V i VI oraz kilkoro uczniów z Gimnazjum nr 2 w Skawinie, łącznie 35 osób. Znaczna większość z nich to harcerze 7. Drużyny Harcerskiej im. Armii Krajowej, należącej do Niezależnego Związku Harcerstwa „Czerwony Mak” w Skawinie.

Opiekunowie i nauczyciele, którzy przygotowali młodzież i wyreżyserowali program pod względem tekstowym i muzycznym, to następujące osoby: Halina Jaskierna (harc mistrzyni, poprzednia dyrektor szkoły), Anna Kawaler (dyrektor szkoły), Beata Nowalska (polonistka, przygotowanie scenariusza), Krystyna Michalska (pomoc w opanowaniu tekstów), Teresa Warchak (drużynowa 7. Drużyny Harcerskiej im. Armii Krajowej, prezentacja medialna), Paweł Żmuda (muzyk, opracowanie oprawy muzycznej i prowadzenie chóru), Wojciech Góralczyk (harcerz, akompaniament muzyczny, autor muzyki do tekstu wiersza „Zsyłka na Sybir” Filomeny Bykowskiej, utworu wykonanego podczas występu).

Oprócz wymienionych osób z młodzieżą przyjechał do Częstochowy kapelan 7. Drużyny Harcerskiej ks. Zdzisław Budek, proboszcz w Krzęcinie. Burmistrz Skawiny zafundował autokar, którym przyjechała młodzież.

7. Drużynę Harcerską w Krzęcinie jako odpowiednią do przygotowania programu dla Sybiraków wskazał harcmistrz Niezależnego Związku Harcerstwa „Czerwony Mak” w Skawinie Kazimierz Dymanus.

Aleksandra Szemieth

„UMARŁYM PAMIĘĆ, ŻYJĄCYM POJEDNANIE. POLACY I SYBIR XVIII–XX W.”

Pod tym hasłem odbył się konkurs zorganizowany z myślą o 73. rocznicy drugiej masowej wywózki Polaków do Kazachstanu. Współorganizatorami byli: Muzeum Wojska w Białymstoku, Podlaski Kurator Oświaty, Związek Sybiraków Oddział w Białymstoku, Podlaskie Stowarzyszenie Pamięci Zesłańców Sybiru pod honorowym patronatem prezydenta Miasta Białegostoku.

Celem konkursu było pogłębienie wiedzy historycznej dzieci i młodzieży o losach Polaków zesłanych na Sybir od XVIII w. do 1956 r. W zamyśle organizatorów było przyswojenie pojęcia Sybiru jako miejsca zesłań, jak i tradycji literackich, kulturowych, poszukiwanie osobistych wspomnień i relacji od wciąż żyjących jeszcze Sybiraków, aby młodzież uczyła się historii poprzez doświadczenia i wspomnienia swoich najbliższych.

Podsumowanie konkursu miało miejsce 16 kwietnia 2013 r. w Sali Rycerskiej Muzeum Wojska w Białymstoku.

Łącznie wpłynęły 164 prace plastyczne, fotograficzne i multimedialne. Udział wzięło: 13 szkół podstawowych (woj. podlaskie, mazowieckie, podkarpackie, zachodniopomorskie), 14 gimnazjów (woj. podlaskie, małopolskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, dolnośląskie), 9 szkół ponadgimnazjalnych z Białegostoku, Bielska Podlaskiego, Łap, Rzeszowa, Wysokiego Mazowieckiego.

Nadesłane prace w zdecydowanej większości odznaczały się wysokim poziomem i profesjonalizmem.

Laureaci otrzymali dyplomy i podziękowania oraz nagrody rzeczowe.

Przedstawiciele współorganizatorów, zabierając głos, podkreślali, jak wielkie znaczenie mają kształtowanie nowoczesnego pojęcia patriotyzmu, budowa przyszłości przez poznanie historii własnego kraju, jego wzlotów i upadków.

Słowa uznania były przekazane także opiekunom młodzieży, ponieważ to oni ukierunkowali drogę poznania i przekazali wartości, dzięki którym zesłańcy przetrwali tę syberyjską gehennę.

Jolanta Hryniewicka

OBCHODY 73. ROCZNICY PIERWSZEJ MASOWEJ WYWÓZKI POLAKÓW NA SYBIR W ODDZIALE W LEGNICY

W Oddziale Związku Sybiraków w Legnicy w większości kół odbyły się spotkania Sybiraków związane z 73. rocznicą pierwszej wywózki Polaków na Sybir. Spotkania poprzedzała uroczysta msza święta poświęcona zsyłkom.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje uroczystość zorganizowana w Kole Związku Sybiraków w Kotli. Władze gminy – wójt gminy Łukasz Herbatowski i przewodnicząca Rady Gminy Halina Przybylska, doceniając przeżycia Sybiraków w szczególny sposób, z młodzieżą Gimnazjum Gminnego im. Zagłębia Miedziowego zorganizowały spotkanie z Sybirakami, którzy byli honorowymi gośćmi.

Wanda Puchała

Na zakończenie uroczystości wykonano pamiątkową fotografię uczestników spotkania

73. ROCZNICA LUTOWEJ WYWÓZKI W KOLE ZS WARSZAWA-UCHOTA

W związku z 73. rocznicą pierwszej wywózki obywateli polskich z Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej do Związku Radzieckiego, w dniu 10 lutego 2013 r. o godz. 10.30 w kościele parafii Opatrzności Bożej przy ul. Dickensa 5 odbyła się tradycyjna msza święta w intencji Sybiraków, zorganizowana przez Zarząd Koła. Mszę celebrował i homilię wygłosił ks. kanonik Tadeusz Aleksandrowicz, proboszcz parafii, po raz pierwszy jako kapelan Koła. Przed rozpoczęciem mszy prezes Koła Maria Markiewicz powitała zebranych, wygłosiła słowo wstępne i odczytała dekret arcybiskupa metropolity warszawskiego ks. kardynała Kazimierza Nycza o mianowaniu ks. Tadeusza Aleksandrowicza kapelanem Koła Warszawa-Ochota.

Po odegraniu Hymnu Sybiraków nastąpiło procesyjne wejście służby liturgicznej ołtarza, pocztów sztandarowych i księdza celebransa. W mszy uczestniczyły następujące poczty sztandarowe: 5-osobowy poczet Koła Byłych Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego Dachau-Natzweiler, w skład którego wchodziła p.o. prezesa Anna Szeliga, poczet Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków w składzie Czesław Czarowski i Zygmunt Boczkowski, poczet Koła ZS Warszawa-Ochota z dwoma proporcami, w składzie Edward Zaręba, jego żona Krystyna Zaręba, brat Tadeusz Zaręba, Danuta Migut i Wiktor Olak.

Po błogosławieństwie celebransa, poczty sztandarowe i uczestnicy mszy w procesji udali się do dolnego kościoła, gdzie przed tablicami epitafijnymi Sybiraków i Byłych Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego Dachau-Natzweiler modlitwą uczcili pamięć tych, którzy zginęli w obozach i na zesłaniu. Przy tablicach zapalono znicze.

Uroczystość zakończyło spotkanie przy kawie członków pocztów sztandarowych i członków Zarządu Koła w sali Klubu Seniora w Domu Kultury „Rakowiec”. Spotkanie przygotowały panie Zofia Pogodzińska i Danuta Migut, członkinie Zarządu Koła.

Ireneusz Piotrowski

CHŁÓD TOWAROWYCH WAGONÓW

W Bydgoszczy obchodzono 73. rocznicę pierwszej masowej deportacji Polaków na Sybir. Bohaterowie trudnej historii uczestniczyli w mszy świętej w sanktuarium Nowych Męczenników, wspominając tych, którzy nie powrócili z nieludzkiej ziemi.

Proboszcz parafii Świętych Polskich Braci Męczenników ks. prałat Józef Kubalewski podkreślił, że krzewienie historii, wspomnianie wydarzeń, które miały miejsce – w tym wypadku bardzo tragicznych – powinno być fundamentem i podstawą patriotycznego, obywatelskiego wychowania (...).

Po Eucharystii uczestnicy uroczystości przeszli przed pomnik Ofiar Sybiru, który znajduje się tuż przy sanktuarium. Mirosław Myśliński, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy, przypomniał, że w okresie władzy komunistów w Polsce o zesłaniach nie wolno było mówić. (...) Wicewojewoda kujawsko-pomorski Zbigniew Ostrowski powiedział: „Kiedy spotykam się z wami, ukształtowany wspomnieniami rodzinnymi, a także literaturą, filmem, czuję ten chłód towarowych wagonów, którymi was wywożono w odległe zakątki Związku Radzieckiego”. – My ten chłód czujemy stale – dodał Mirosław Myśliński (...).

Na podstawie artykułu Marcina Jarzembowskiego zamieszczonego w „Przewodniku Katolickim. Diecezji Bydgoskiej” z 17 lutego 2013 r.

OBCHODY 73. ROCZNICY WYWÓZKI NA SYBIR W PRZEMYŚLU

Jak co roku, 10 lutego br. odbyły się w ramach pielęgnowania tradycji narodowych uroczystości związane z 73. rocznicą wywózki mieszkańców Przemyśla i okolic na Sybir. Gehenna, jaką przeszli nasi deportowani rodacy, wymaga od nas, byśmy wiedzę o niej zachowali w pamięci i przekazali kolejnym pokoleniom.

Organizatorami uroczystości były: Związek Sybiraków, Centrum Kulturalne w Przemyślu, Przemyskie Centrum Kultury i Nauki „Zamek” oraz Urząd Miejski w Przemyślu i Przemyskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej „X D.O.K.”.

Program obejmował m.in. mszę świętą w kościele pw. Świętej Trójcy. Po mszy i modlitwie przy tablicy Sybiraków, gdzie złożono kwiaty, odbyło się wręczenie medali i odznaczeń osobom zasłużonym. Odznaczenia otrzymali: Krzyż Zesłańców Sybiru przyznany przez Prezydenta RP – Sta-

Odznaczenie Srebrnym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej proboszcza parafii pw. Świętej Trójcy ks. Jana Mazurka

niśława Sapa; Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej nadany przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa – proboszcz parafii pw. Świętej Trójcy ks. Jan Mazurek; Srebrne Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków przyznane przez prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków – Stanisław Cichocki, Bronisław Klepacki, Joanna Preiss, Jerzy Rożko, Mieczysław Tłuczek, Ludwika Turowska, Stanisława Żak; Odznakę Honorową Sybiraka postanowieniem prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków – Tadeusz Szczerbaty.

Następnie zapalono znicze na rampie kolejowej w Bakończycach, skąd wyjeżdżały transporty na Sybir. „Sybiracy są tutaj, aby podtrzymać pamięć o losach ludzi, których dosięgła tragedia wywózki. Ta nieczynna rampa kolejowa staje się symbolicznym miejscem modlitwy za zmarłych i żyjących” – powiedział Jerzy Rożko, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Przemyślu.

Uroczystości zakończył Wieczór Wspomnień zorganizowany w Przemyskim Centrum Kultury i Nauki „Zamek”.

Jerzy Rożko

Organizatorzy Wieczoru Wspomnień (od lewej): Janusz Łukasiewicz, Lidia Kiełczyńska, Stanisława Żak, Joanna Preiss, Tadeusz Szczerbaty, Jerzy Rożko, Mirosław Majkowski

73. ROCZNICA DRUGIEJ WYWÓZKI POLAKÓW NA SYBERIĘ

19 kwietnia 2013 r. w Toruniu odbyły się uroczyste obchody 73. rocznicy drugiej wywózki Polaków na Syberię. Dla VI Liceum Ogólnokształcącego i Gimnazjum nr 6 noszących imię Zesłańców Sybiru były to uroczystości szczególne, ponieważ bardzo ważny ich punkt stanowiło przejęcie opieki nad sztandarem toruńskiego Oddziału Związku Sybiraków.

Uroczystości rozpoczęły się w Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu. Przybyłych gości serdecznie powitał prezes toruńskiego Oddziału Związku Sybiraków pan Jan Myrcha. Następnie pan Zbigniew Matuszewicz, dyrektor Zespołu Szkół nr 1, podsumował wyniki V edycji międzyszkolnego konkursu „Syberyjska Golgota» – Losy Sybiraków na Wschodzie w latach 1795–1956”. Organizatorem konkursu, przy współudziale Związku Sybiraków, jest nasza szkoła, patronat honorowy sprawuje marszałek województwa kujawsko-pomorskiego pan Piotr Całbecki. Konkurs odbył się

Sekretarz województwa kujawsko-pomorskiego pan Marek Smoczyk wręcza Natalii Łazarzkiej z Gimnazjum nr 3 w Grudziądzu nagrodę za zajęcie III miejsca w konkursie „Syberyjska Golgota”

już po raz piąty i stanowi niezwykle ważny element współpracy szkoły i Związku Sybiraków w Toruniu. Jego celem jest propagowanie wśród młodzieży wiedzy o losach zesłańców, rozwijanie pasji badawczej i talentu twórczego, a także dbanie o prawdę historyczną. Na tegoroczny etap finałowy nadesłano 29 prac ze szkół: Bydgoszczy, Grudziądza, Skepego, Torunia, Włocławka. Po zapoznaniu się i dokonaniu oceny wszystkich nadesłanych prezentacji, komisja konkursowa postanowiła przyznać nagrody następującym uczniom: w kategorii szkół gimnazjalnych: I miejsce – Karolina Pietras z Gimnazjum nr 24 im. Szarych Szeregów w Toruniu, II miejsce – Eliza Letkiewicz z Gimnazjum nr 6 im. Sybiraków w Grudziądzu, III miejsce – Natalia Łazarska z Gimnazjum nr 3 w Grudziądzu; w kategorii szkół ponadgimnazjalnych: I miejsce – Adam Czyżewski z Zespołu Szkół Elektrycznych we Włocławku, II miejsce – Dominika Rutkowska z VI Liceum Ogólnokształcącego im. Zesłańców Sybiru w Toruniu, III miejsce – Jakub Paduch z VI Liceum Ogólnokształcącego im. Zesłańców Sybiru w Toruniu, wyróżnienie – Krystian Radke z Zespołu Szkół im. Waleriana Łukasińskiego w Skepem. Gratulacje otrzymali także nauczyciele, którzy pomagali swoim uczniom w przygotowywaniu konkursowych prezentacji multimedialnych. Nagrody i wyróżnienia wręczali obecni na uroczystości wicewojewoda kujawsko-pomorski pan Zbigniew Ostrowski oraz sekretarz województwa pan Marek Smoczyk. W trakcie tej części obchodów wręczono także odznaczenia nadane przez Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Złoty Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej otrzymały panie: Wanda Borowy i Jadwiga Krokowska. Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej wręczono panom Edmundowi Głuchowskiemu, Ludwikowi Kluszczyńskiemu, Michałowi Niziołowi, Janowi Myrsze i Adamowi Zaniewskiemu. Odznakę Honorową Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej wręczono pani Marcie Jatczak. Uroczystego odznaczenia dokonał sekretarz województwa kujawsko-pomorskiego pan Marek Smoczyk. To odznaczenie otrzymały także VI Liceum Ogólnokształcące i Gimnazjum nr 6 im. Zesłańców Sybiru w Toruniu. Ostatnim punktem tej części uroczystości była prezentacja nagrodzonych filmów.

Z Urzędu Marszałkowskiego wszyscy goście przeszli pod tablicę Sybiraków, która znajduje się w krużganku kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Prezes toruńskiego Oddziału Związku Sybiraków, pan Jan Myrcha, powitał zgromadzonych. Tę część uroczystości swą obecnością uświetnili: wicewojewoda kujawsko-pomor-

ski pan Zbigniew Ostrowski, zastępca prezydenta Torunia pan Ludwik Szuba, przewodniczący Rady Miasta Torunia pan Marian Frąckiewicz, pełnomocnik Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego ds. Kom-
batantów i Osób Represjonowanych pan Marcin Swaczyna, ks. Józef Nowakowski, opiekun duchowy Sybiraków, proboszcz parafii Wnie-
bowzięcia Najświętszej Marii Panny, burmistrz Chełmży pan Jerzy Czerwiński, Sybiracy, przedstawiciele fundacji oraz dyrektor pan Zbigniew Matuszewicz wraz z nauczycielami i liczną grupą uczniów z VI Liceum Ogólnokształcącego i Gimnazjum nr 6 im. Zesłańców Sybiru. Po wspólnym odśpiewaniu Hymnu Sybiraków, prezes Jan Myrcha w krótkim przemówieniu zwrócił uwagę na rolę takich obchodów w budowaniu etosu Sybiraków – kiedyś zastraszanych, gnębionych, teraz wreszcie traktowanych z należyty szacunkiem. Dlatego tak ważna jest obecność młodzieży, która nie tylko poznaje losy zesłańców, ale może przede wszystkim stać się gwarantem zachowania ich dziejów w pamięci. Następnie obecni na uroczystości goście złożyli kwiaty pod tablicą Sybiraków. Wszystkim delegacjom przy składaniu wiązanek asystowali uczniowie klas mundurowych z VI Liceum Ogólnokształcącego im. Zesłańców Sybiru w Toruniu.

Kolejnym punktem obchodów 73. rocznicy drugiej wywózki Polaków na Sybir był uroczysty przemarsz ulicami Torunia pocztów sztandarowych Kół Związku Sybiraków z Brodnicy, Grudziądza i Torunia wraz z pocztami szkół noszących imię Sybiraków do Zespołu Szkół nr 1 na ulicę Wojska Polskiego 47a.

„Jeśli zapomnę o nich, Ty, Boże na niebie, zapomnij o mnie” – tak ostatnią część spotkania poświęconego Sybirakom rozpoczął dyrektor

Zespołu Szkół nr 1 pan Zbigniew Matuszewicz. Te słowa, zaczerpnięte z twórczości Adama Mickiewicza, stały się pretekstem do rozważań na temat misji, jaką mamy do wykonania. Zwracając się do licznie przybyłych Sybiraków, pan dyrektor Matuszewicz stwierdził, że wspomnienia, którymi dzielą się z młodzieżą, są istotnym elementem kształtowania wła-

Odnaczeni Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków

ściwych postaw i pomagają w budowaniu prawidłowego systemu wartości. Zadaniem młodych jest natomiast zachowanie w pamięci wiedzy o tych, którzy doświadczyli gehenny zesłania. Następnie pan dyrektor serdecznie powitał przybyłych na uroczystość do szkoły gości: prezydenta Torunia pana Michała Zaleskiego, przewodniczącego Rady Miasta Torunia pana Mariana Frąckiewicza, ks. prałata Józefa Nowakowskiego, burmistrza Chełmży pana Jerzego Czerwińskiego, członka Zarządu Głównego Związku Sybiraków panią Zofię Kalisz, Sybiraków, dyrektora Gimnazjum nr 6 im. Sybiraków w Grudziądzu pana Bogdana Grodowskiego, dyrektora Zespołu Szkół Rolniczych w Brodnicy pana Tomasza Słabkowskiego, młodzież. Krótkim koncertem uroczystość uświetnił toruński artysta Maciej Korzeniowski. Zaśpiewał pieśni tematycznie związane z Syberią i zesłaniami. Ten liryczny recital wzbudził wśród zebranych ogromne wzruszenie, a pieśń „Włóczęga” stała się okazją do wspólnego nucenia.

„Dzisiejsza uroczystość ma szczególny charakter z kilku powodów” – tak brzmiało wprowadzenie do przemówienia prezesa toruńskiego Oddziału Związku Sybiraków pana Jana Myrchy. Prezes zwrócił uwagę na kilka ważnych rocznic. „W tym roku – 2013 – mamy pięć rocznic bliskich Sybirakom: 150. rocznicę powstania styczniowego, 85. rocznicę powstania Związku Sybiraków, 73. rocznicę drugiej wywózki Polaków na Sybir, 25. rocznicę reaktywowania Związku Sybiraków, 70. rocznicę bitwy pod Lenino”. Przypomniał zgromadzonym, a w szczególności młodzieży, że Polska w tamtych czasach miała dwóch agresorów: faszystowską III Rzeszę oraz komunistyczny Związek Radziecki, w wyniku czego doszło do aresztowań elity intelektualnej w celu zniewolenia narodu jako całości i pozbawienia potencjalnych przywódców. W dalszej części przemówienia prezes Myrcha przedstawił historię Związku Sybiraków. Podziękował także Sybirakom za determinację w działaniu, a władzom miasta i województwa za pomoc i współpracę.

Obchody 73. rocznicy drugiej wywózki Polaków na Sybir stały się również okazją do odznaczenia osób szczególnie zasłużonych dla Sybiraków. Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków nadał Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków ks. prałatowi Józefowi Nowakowskiemu i prezydentowi Torunia panu Michałowi Zaleskiemu. Odznaczenia wręczyli: członek Zarządu Głównego Związku Sybiraków pani Zofia Kalisz i prezes Oddziału Związku Sybiraków

w Toruniu pan Jan Myrcha. Srebrną Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymali: pan mjr Ireneusz Bandura, pani Wanda Borowy, pani Krystyna Buniak, pan Wiesław Chróścielewski, pan Jerzy Czerwiński, pan Zygmunt Grącki, pan Józef Hildebrant, pan Marek Hildebrandt, pani Anna Jóźwik, pani Jadwiga Krokowska, pan Leszek Masłowski, pan Jarosław Michałowski, pan Zdzisław Mickiewicz, pan Tomasz Słabkowski, pan Marek Smoczyk i pan Adam Zaniewski. Odznaczenia wręczył prezes Jan Myrcha w towarzystwie pani Zofii Kalisz. Odznaki Honorowe Sybiraka prezes Jan Myrcha wraz z panią Zofią Kalisz wręczyli: pani Urszuli Meszyńskiej, panu Kazimierzowi Ozimińskiemu i panu Krzysztofowi Szatkowskiemu. Na wniosek Zarządu Oddziału Związku Sybiraków marszałek województwa kujawsko-pomorskiego pan Piotr Całbecki przyznał Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego pani Danucie Komassie, panu Jarosławowi Michałowskiemu i panu Janowi Myrsze. W tej części uroczystości głos zabrał prezydent Torunia, pan Michał Zaleski. „Z przejęciem wracamy co rusz za sprawą toruńskich Sybiraków do Mickiewiczowskiego wyznania: »Jeśli zapomnę o nich, Ty, Boże na niebie, zapomnij o mnie!«. Te słowa określają także sens naszego dzisiejszego spotkania, bo przywołują przechowywaną w Toruniu od 73 lat pamięć o drugiej deportacji Polaków na Syberię” – mówił prezydent Torunia Michał Zaleski. „Pozdrawiam zatem środowiska sybirackie z Brodnicy, Grudziądza i Torunia oraz wszystkie osoby, które odpowiedziały z życzliwością na Państwa zaproszenie do wspólnego przeżycia tego wspomnienia. Z szacunkiem odbieram to, że w takich chwilach chcecie Państwo być ze sobą, by dzielić się z nami swoimi przeżyciami. One są częścią brodnickich, grudziądzkich i toruńskich losów, dlatego słuchamy ich bardzo uważnie”. Prezydent stwierdził także, że Toruń chce być miastem, które ma pamięć i wrażliwość. A dowodem chlubnego kultywowania pamięci przez młodzież będzie uroczystość zawierzenia sztandaru Związku Sybiraków w Toruniu Zespołowi Szkół nr 1.

Zebrani w sali gimnastycznej goście obejrzeni przedstawienie przygotowane przez młodzież z VI Liceum Ogólnokształcącego im. Zesłańców Sybiru, a zatytułowane je: „Transsyberyjski pociąg mknie”. Motywem przewodnim programu była piosenka „Miłość ci wszystko wybaczy”, a w tle towarzyszył jej dźwięk jadącego pociągu. Ukazane scenki przedstawiały życie i emocje, które towarzyszyły zesłańcom.

Ostatnim, ale niezwykle istotnym punktem obchodów 73. rocznicy drugiej wywózki Polaków na Sybir było zawierzenie sztandaru Związku Sybiraków w Toruniu szkole. W obecności wszystkich zgromadzonych gości pan dyrektor Zbigniew Matuszewicz wziął pod opiekę sztandar Związku Sybiraków, złożył uroczystą przysięgę i obiecał traktować z należyтым szacunkiem. Pani Zofia Kalisz, członek Zarządu Głównego Związku Sybiraków i wieloletnia prezes toruńskiego Oddziału z żalem stwierdziła, że z pewnością wchodząc do siedziby Związku, będzie odczuwać pustkę, widząc pustą gablotę. Jednocześnie jednak ma pewność, że sztandar toruńskiego Oddziału Związku Sybiraków trafił w godne miejsce.

Izabela Świtała

nauczycielka w VI Liceum Ogólnokształcącym
i Gimnazjum nr 6 im. Zesłańców Sybiru w Toruniu
fot. Monika Kranc i Mateusz Kurzyński

OBCHODY 73. ROCZNICY ZBRODNI KATYŃSKIEJ W ZESPOLE SZKÓŁ IM. JANA PAWŁA II W KLEOSINIE

Już od wielu lat Sybiracy są zapraszani na spotkania z młodzieżą Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Kleosinie.

17 kwietnia 2013 r. również członkowie Komisji Historycznej przy Oddziale ZS – Heronima Dzierma, Jadwiga Niwińska i Mieczysław Pluta oraz dr Tadeusz Borowski-Beszta uczestniczyli w akademii z okazji 73. rocznicy zbrodni katyńskiej.

Uroczystość rozpoczęła się odśpiewaniem Hymnu Sybiraków i Apelem Poległych przy Dębie Pamięci im. Kapitana Marcina Borowskiego-Beszty (ojca naszego kolegi Sybiraka). Podzielił on los tysięcy polskich oficerów zamordowanych w sowieckich łagrach.

Część artystyczna odbyła się w odświętnie udekorowanej hali sportowej. Na frontowej ścianie flaga biało-czerwona, a na dużej granatowej planszy widniał napis – „Zginęli, bo byli Polakami”, obok płonące znicze. Na brzoźowych krzyżach mniejszych i większych umieszczono nazwy obozów sowieckich i podano liczbę ofiar.

Ta wymowna oprawa graficzna wykonana pod kierunkiem nauczycielki Renaty Kalinowskiej i program artystyczny przygotowany przez nauczycielki: Annę Łapińską, Dorotę Kazimierską, Joannę Radłowską oraz Annę Piekut (opracowanie muzyczne) stanowiły wspaniałą lekcję historii.

Młodzi aktorzy pięknie i z wielkim przejęciem recytowali wiersze o tragedii naszego narodu w XX w. Przytoczyli też fragmenty o deportacji czerwcowej 1941 r. z pamiętnika Sybiraczki Gabrieli Topczewskiej – prababci ucznia tejże szkoły. Wyjaśnili także wieloznaczność słowa Katyń.

Chór szkolny wspinał się do nieba śpiewając dwie pieśni „Biały krzyż” i „Modlitwę o wschodzie słońca”.

Wiedzę o mordzie katyńskim wzbogaciły wypowiedzi zaproszonych gości. Ks. Grzegorz Misijuk, proboszcz parafii św. Jerzego w Białymstoku, ze wzruszeniem mówił o cierpieniach ludzi różnych wyznań walczących o wolną Ojczyznę. Przytoczył wiele tragicznych przykładów z życia duchownych na zesłaniu. Prosił, by nie używać określenia „niehumanitarna ziemia”, bo ziemia syberyjska została zroszona łzami i zbroczona krwią. To ziemia święta.

Ks. Franciszek Martyna, proboszcz parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Kleosinie, przywołał słowa papieża Jana Pawła II, że naród bez

historii nie ma przyszłości. To dobrze, że uczniowie poznają przeszłość swoich przodków.

Obaj księża mocno podkreślili, że nie można zapomnieć bolesnych wydarzeń, ale nie wolno kierować się nienawiścią, trzeba przebaczyć, jak uczynił to Jezus z krzyża. Pan Borowski-Beszta także nawiązał do tych wypowiedzi.

Do zbrodni katyńskiej doprowadziła ideologia instytucji, która odrzuciła dekalog, wszystkie wartości chrześcijańskie. To dobrze, że Szkoła im. Jana Pawła II sztafetę pamięci przekazuje następnym pokoleniom.

Heronima Dzierma w imieniu prezesa ZG ZS Tadeusza Chwiedzia, Zarządu Oddziału ZS i wszystkich zaproszonych Sybiraków podziękowała dyrektorowi szkoły Marcinowi Hodunowi i całej społeczności szkolnej za gorące powitanie, serdeczną gościnność i niezwykle patriotyczny program artystyczny.

Szczere wyrazy uznania i podziękowania należą się wszystkim nauczycielom, którzy przygotowali tę uroczystość, a szczególnie młodzieckim artystom za trud i wielkie zaangażowanie.

Heronima Dzierma

ODSŁONIĘCIE POMNIKA W BRONOWIE

W dniu 12 czerwca 2011 r. odbyła się doniosła uroczystość z okazji odsłonięcia i poświęcenia pomnika na cmentarzu w Bronowie ku czci Polaków wywiezionych na Syberię z parafii Bronowo i okolic, wzniesionego z inicjatywy wiceprezesa Zarządu Oddziału Adama Frąckiewicza. Pomnik ufundowany został przez posła na Sejm RP Lecha Antoniego Kołakowskiego, starostę łomżyńskiego Lecha Szablowskiego, wójta gminy Wizna Zbigniewa Sokołowskiego, Bank Spółdzielczy w Piątnicy, Zarząd Związku Sybiraków Oddział w Łomży oraz ze składek osób prywatnych.

Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą, w której udział wzięli dostojni goście: sekretarz generalny Zarządu Głównego Związku Sybiraków Stanisław Sikorski, poseł na Sejm Lech Antoni Kołakowski, starosta łomżyński, duchowieństwo, wójtowie sąsiednich gmin, poczty sztandarowe, młodzież, przedstawiciele zaprzyjaźnionych stowarzyszeń, Sybiracy i mieszkańcy Bronowa. Po uroczystej mszy świętej zgromadzeni udali się na cmentarz, gdzie został odsłonięty i poświęcony pomnik. Poszczególne delegacje złożyły u stóp pomnika kwiaty i zapaliły znicze.

Podczas odsłonięcia monumentu nad cmentarzem w Bronowie przeleciały 42 bociany, policzyły to wnuczki pana Frąckiewicza, bardzo ciekawe zjawisko. Akurat w tak doniosłym dniu. Następnie wszyscy udali się na poczęstunek.

Pan Adam Frąckiewicz jako wiceprezes Zarządu Oddziału jest bardzo aktywny. Załatwia bardzo wiele spraw dotyczących funkcjonowania biura. Jest chorążym poczty sztandarowego. Bierze udział we wszystkich uroczystościach organizowanych przez Zarząd Oddziału, jak też przez władze, duchowieństwo, szkoły i organizacje pokrewne. Uczestniczy także w ostatniej drodze naszych braci i sióstr Sybiraków. Udział w poczcie traktuje nie jako obowiązek, ale jako zaszczyt i honor, szanując sztandar i barwy narodowe. Zawsze jest na posterunku, bez względu na pogodę czy złe samopoczucie.

Nina Żylko

73. ROCZNICA MORDU KATYŃSKIEGO

7 kwietnia 2013 r. w kościele pw. św. Wojciecha w Białymstoku została odprawiona msza święta w intencji Polaków pomordowanych w Katyniu, Miednoje, Ostaszkwie i Starobielsku w kwietniu 1940 r.

Homilię nawiązującą do tamtych bolesnych wydarzeń wygłosił ks. Marek Czech. Sybirak dr Tadeusz Borowski-Beszta pokrótce nakreślił historię zbrodni katyńskiej. Jednocześnie przypomniał okoliczności śmierci swojego dziadka zmarłego na Syberii i ojca – kapitana Wojska Polskiego, zamordowanego w łagrach sowieckich.

Po mszy świętej w kościelnej kaplicy katyńskiej zapalono znicze i złożono kwiaty.

Tę uroczystość przygotowali członkowie Rodziny Katyńskiej. W mszy uczestniczyli Sybiracy z prezesem ZG ZS panem Tadeuszem Chwiedziem, poczet sztandarowy wystawił Oddział ZS w Białymstoku.

Mieczysław Pluta

TRZECIA ROCZNICA TRAGEDII SMOLEŃSKIEJ

9 kwietnia 2013 r. o godz. 18.00 w katedrze pw. NMP w Białymstoku została odprawiona msza święta w intencji ofiar katastrofy smoleńskiej. Głównym celebrazem był ks. abp Edward Ozorowski, który wygłosił niezwykle wzruszającą i patriotyczną homilię.

Po mszy świętej wszyscy wierni przeszli w „Marszu Zadumy” od katedry przez Rynek Kościuszki i ul. Lipową pod pomnik poświęcony ofiarom tragedii smoleńskiej, znajdujący się przy kościele pw. św. Rocha, u stóp rzeźby Chrystusa Dobrego Pasterza. Tam zapalono znicze, złożono kwiaty i wieńce. Modlitwy za Polaków tragicznie zmarłych 10 kwietnia 2010 r. prowadził proboszcz parafii pw. św. Rocha ks. Tadeusz Żdanuk.

Po uroczystościach kościelnych odbył się koncert patriotyczny, przygotowany przez młodzież akademicką.

Rangę „Marszu Zadumy” podkreślały liczne poczty sztandarowe różnych organizacji naszego miasta. W uroczystości upamiętniającej tragiczne wydarzenia pod Smoleńskiem uczestniczyło wielu mieszkańców Białegostoku i okolic.

**Jadwiga Niwińska
Heronima Dzierma**

HOŁD ŻYJĄCYM, WIECZNA PAMIĘĆ ZMARŁYM

W dniu 14 kwietnia w Białymstoku odbyła się doniosła uroczystość związana z upamiętnieniem 73. rocznicy drugiej masowej wywózki Polaków na Sybir.

Głównym celebrazem uroczystej mszy świętej w kościele pw. NMP Matki Kościoła był ks. kanonik Józef Wiśniewski, kapelan białostockich Sybiraków oraz proboszcz tejże parafii ks. Leon Grygorczyk.

Uroczystość została uświetniona wmurowaniem tablicy epitafijnej poświęconej zesłańcom Sybiru z Koła Dzielnicowego nr 11 w Białymstoku.

Homilia wygłoszona przez ks. kapelana nawiązywała do tragicznych wydarzeń tamtego okresu, lecz my – jak podkreślił kapelan – jako chrześcijanie winniśmy wybaczać, ale nie zapominać. Okazjonalne modlitwy wiernych, czytane przez Sybiraczkę, jeszcze bardziej podkreśliły tragedię kwietniowej wywózki 1940 r. i mordu katyńskiego.

Przed odsłonięciem i poświęceniem tablicy zabrał głos prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź. Nawiązywał do historii i tragedii zesłań, poczynając od powstania styczniowego aż po masowe deportacje w XX w. Podkreślił, jak ważną sprawą jest poznawanie przeszłości, aby móc budować szczęśliwą przyszłość. Tworzone przez Sybiraków znaki pamięci są żywym dowodem naszej zesłańczej historii.

Po zakończeniu mszy świętej nastąpiło odsłonięcie i poświęcenie tablicy, a następnie wspólna modlitwa oraz złożenie kwiatów i zapalenie zniczy.

Wspaniale udekorowany kościół, blask zapalonych świec, obecność członków Podlaskiego Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru, przedstawicieli władz lokalnych, wielu Sybiraków i wiernych z tej parafii oraz pocztów sztandarowych kombatanckich, szkolnych i innych organizacji podniosły rangę tej uroczystości.

Jolanta Hryniewicka

POMNIK SYBIRAKÓW W KOLNIE

W dniu 9 czerwca 2013 r. odbyła się w Kolnie wspólna uroczystość z okazji odsłonięcia i poświęcenia pomnika w hołdzie Polakom wywiezionym na Syberię z ziemi kolneńskiej. Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą, podczas której modlono się za Sybiraków – tych, co powrócili, i tych, co swoje pielgrzymowanie zakończyli na nieludzkiej ziemi. Uroczystość swoją obecnością zaszczylicili: sekretarz generalny Zarządu Głównego ZS pan Stanisław Sikorski, burmistrz Kolna pan Andrzej Duda, burmistrz Nowogrodu pan Józef Piątek, przedstawiciele policji, banku, prezesi kół zrzeszonych w Oddziale ZS w Łomży, Sybiracy i społeczeństwo Kolna. Uroczystości towarzyszyły poczty sztandarowe.

Po mszy wszyscy udali się na cmentarz, gdzie został odsłonięty i poświęcony pomnik. Do odsłonięcia pomnika poproszono sekretarza generalnego Zarządu Głównego ZS pana Stanisława Sikorskiego, prezesa Oddziału ZS w Łomży panią Danutę Pieńkowską-Wolfart, burmistrza Kolna pana Andrzeja Dudę, bur-

Po uroczystym odsłonięciu pod pomnikiem w imieniu Zarządu Głównego Związku Sybiraków kwiaty złożył sekretarz generalny pan Stanisław Sikorski

mistrza Nowogrodu pana Józefa Piątka, ks. kanonika Stanisława Uradzińskiego. Poszczególne delegacje złożyły kwiaty i zapaliły znicze.

Po wystąpieniach okolicznościowych wszyscy udali się na poczęstunek do restauracji. Tam uczniowie z Zespołu Szkół w Szczuczynie pod kierunkiem mgr Anny Jagusz, dyrektor tej placówki, wykonali program słowno-muzyczny poświęcony Matkom Sybiraczkom.

**Nina Żylko,
fot. Stanisław
Orłowski**

KOLEJNE ZNAKI PAMIĘCI KOŁA ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W BOGATYNI

28 listopada 2012 r. bogatyńscy Sybiracy przeżywali wielką uroczystość związaną z nadaniem ulicy zbiorczej nazwy „aleja Zesłańców Sybiru” oraz umieszczeniem tablicy pamiątkowej o takiej samej nazwie z napisem: „Uchwałą Rady Gminy i Miasta Bogatynia jako wyraz pamięci i uznania Zesłańcom Sybiru osiedlonym po II wojnie światowej na terenie Gminy Bogatynia. Bogatynia, 28 listopada 2012 r.”.

Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą w intencji żyjących i zmarłych Sybiraków w kościele pw. Maksymiliana Kolbego o godz. 9.00. Mszę celebrował kapelan Koła dziekan ks. kanonik Jan Żak w asyście proboszcza ks. kanonika Roberta Serafina. Homilia skłoniła do zadumy i wspomnień. Młodzież bogatyńskich szkół przybyła z nauczycielami i pocztami sztandarowymi. Uroczystą oprawę nadała orkiestra górnicza KWB „Turów” pod batutą Jerzego Bzowskiego, która towarzyszyła pochodowi zgromadzonych spod kościoła pod tablicę. Tu został odegrany Hymn Sybiraków. Następnie

ks. kanonik Jan Żak poświęcił tablicę. Odsłonięcia dokonali: burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia Andrzej Grzmielewicz, prezes Koła Związku Sybiraków Zofia Kulikowska i przewodniczący Rady Miasta i Gminy Bogatynia Patryk Stefaniak. Krótkim przemówieniem burmistrza i odegraniem „Roty” zakończyła się pierwsza część uroczystości.

Następnie w sali obrad Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia podczas uroczystej sesji burmistrz Andrzej Grzmielewicz i przewodniczący Rady Patryk Stefaniak podpisali Akt nadania ulicy nazwy „aleja Zesłańców Sybiru”. Akt wręczono prezes Koła Związku Sybiraków Zofii

Samorząd Miasta i Gminy Bogatynia

Szanowna Pani
Zofia Kulikowska
Prezes Miejsko-Gminnego Koła
Związku Sybiraków

Znajomość swoich dziejów jest dla Narodu wielką wartością. Wartością, którą trzeba czcić i ochraniać. Ponad tysiącletnia historia naszej Ojczyzny to czasy wzlotów i upadków, które niejednokrotnie okupione były krwią naszych rodaków. Wielkie poświęcenie wielu pokoleń naszych przodków dla Niepodległej Ojczyzny zasługuje na najwyższy szacunek i pamięć.

Dziś często zadajemy sobie pytanie jak budować patriotyczną świadomość młodego pokolenia! Patriotyzmu nie można się wyuczyć – patriotyzm otrzymujemy jako dar od rodziców, świadków historii, nauczycieli, od ludzi, którzy chcą i potrafią przekazać miłość do Ojczyzny własnym przykładem.

Samorząd Miasta i Gminy Bogatynia w dowód szacunku dla wierności, odwagi i cierpienia bogatyńskich Sybiraków nadał uchwałą nazwę „Aleja Zesłańców Sybiru” drodze stanowiącej część obwodnicy miasta.

Z wyrazami szacunku.

Przewodniczący Rady
Gminy i Miasta Bogatynia

Patryk Stefaniak
Patryk Stefaniak

Burmistrz
Miasta i Gminy Bogatynia

Andrzej Grzmielewicz
Andrzej Grzmielewicz

W mszy uczestniczyły poczty sztandarowe bogatyńskich szkół

Orkiestra górnicza KWB „Turów” prowadzona przez Jerzego Bzowskiego i wiceburmistrza Dominika Matelskiego przewodniczyła pochodowi aleją Zesańców Sybiru pod tablicę pamiątkową

Uroczyste odsłonięcie tablicy przez burmistrza Andrzeja Grzmielewicza (pośrodku), przewodniczącego Rady Patryka Stefaniaka i prezes Koła Zofię Kulikowską

Kulikowskiej. Na podkreślenie zasługuje fakt udekorowania sali godłem Związku Sybiraków, uroczystego wprowadzenia poczty sztandarowej Koła Związku Sybiraków i odśpiewania Hymnu Sybiraków przez solistkę.

W imieniu Sybiraków głos zabrała prezes Koła Zofia Kulikowska, która podziękowała władzom Miasta i Gminy Bogatynia, że uwieczniają w ten sposób działalność Koła Związku Sybiraków na terenie Miasta i Gminy, w szczególności w edukacji młodzieży szkolnej w duchu patriotyzmu i umiłowania Ojczyzny.

W przyszłości litery złożone na podłużnej, prostokątnej tabliczce ze znakiem Sybiraków i herbem Bogatyni oraz napis „aleja Zesłańców Sybiru” będą przypominać o naszym istnieniu na ziemi bogatyńskiej i o mądrej władzy terenowej, która zyczliwie odniosła się do prośby członków Koła Związku Sybiraków w Bogatyni.

Zofia Kulikowska

RAZEM – SYBIRACY I MŁODZIEŻ GDYŃSKICH SZKÓŁ W SALI KINOWEJ W GDYNI

Kilka lat trwa już współpraca Sybiraków z młodzieżą gdyńskich szkół. W 2005 r. pomnik W Hołdzie Zesłańcom Sybiru został uroczystie przekazany pod opiekę młodzieży IX Liceum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, którego dyrektorem jest mgr Alina Mroczkowska. W kilku gdyńskich szkołach zostały zasadzone Dęby Pamięci, które będą przypominały mord tysięcy polskich oficerów w Katyniu. 22 kwietnia 2010 r. w czasie uroczystości „Katyń – Ocalić od Zapomnienia” w Zespole Szkół nr 13 w Gdyni zasadzono dąb poświęcony pamięci mojego ojca, mjr. Bolesława Ryzińskiego, zamordowanego w Katyniu. Członkowie naszego Koła spotykają się kilka razy w roku na lekcjach historii, podczas których w przystępny sposób opowiadają o swoich przeżyciach na zesłaniu.

Kiedy mgr Andrzej Gogola, dyrektor Gimnazjum nr 18 im. Franciszka Sokoła, zaproponował mi wspólne młodzieży i Sybiraków pójście do kina na film „Syberia polska”, przyjąłem propozycję z radością, wiedząc, że będzie to wspaniała lekcja historii. Do uczniów Gimnazjum nr 18 dołączyła młodzież Gimnazjum nr 19 im. Franciszki Cegielskiej z dyrektorem mgr. Krzysztofem Jankowskim oraz Gimnazjum nr 7 z dyrektorem mgr. Sławomirem Wiśniewskim. W sumie pod opieką kilku wychowawców w seansie udział wzięło ponad 200 uczniów i grupa Sybiraków.

Przed seansem filmowym dyrektor Andrzej Gogola przywitał Sybiraków i młodzież szkolną. Zabierając głos w imieniu gdyńskich Sybiraków, zastrzegłem, że nie znam fabuły filmu, że może ona rozczarować, szczególnie Sybiraków. Filmy fabularne rządzą się swoimi prawami, jakieś wydarzenie musi być bardziej dramatyczne, niż zwykle bywa, a czasem potrzebny jest optymistyczny finał, o który w „realu” jest niełatwo. W czasie wystąpienia wspomniałem o kilku dramatycznych zdarzeniach w czasie mojego pobytu na Syberii. Zabrano nam wszystko, co w życiu człowieka jest najcenniejsze: dzieciństwo, młodość ukochanych rodziców i Ojczyznę. Krótko opowiedziałem o śmierci mojej babci Emilii Ryzińskiej i mojej mamy Olgi Ryzińskiej, które sam musiałem pochować w zbitych z desek skrzynkach, bo trudno to było nazwać trumnami, o przestroгах i naukach matczynych tuż przed jej śmiercią.

Po seansie, w holu kinowym, wywiązała się krótka dyskusja na temat filmu. Byłem dumny z postawy młodzieży w czasie projekcji, była wyjątkowo spokojna, z ciekawością odbierała film.

Moje odczucia na temat tego obrazu są pozytywne, ponieważ zdają sobie sprawę, że żaden film ani żadna książka nie mogą oddać dramaturgii losów Polaków na Syberii. O każdej zesłanej rodzinie można nakręcić film i każdy może być prawdziwy, ale różny.

Można mieć różne zdania na temat „Syberiady polskiej” i takie były, ale już podjęcie przez reżysera Janusza Zaorskiego tego trudnego tematu wymaga uznania. Uważam, że film spełnił swój cel. Przypomniął społeczeństwu, a szczególnie młodzieży o tragicznych losach Polaków na zesłaniu, bo gdzie ci młodzi ludzie mogli zobaczyć śnieżne burze, głód i śmierć człowieka?

Celem mojego artykułu nie była recenzja, do tego nie mam predyspozycji, ale podzielenie się swoimi wrażeniami z obejrzanego wspólnie z młodzieżą filmu o nas – zesłańcach.

Aleksander Rzyński

ZACHOWAĆ PAMIĘĆ O SYBIRAKACH

Członkowie Oddziału Związku Sybiraków w Przemyślu biorą udział w spotkaniach z młodzieżą szkolną, przekazując swoje wspomnienia i przypominając o faktach historycznych nieujętych w żadnym podręczniku szkolnym, a dotyczących zesłań Polaków na Sybir. Pracujemy także nad aktywizacją młodszych członków naszego Oddziału, dzieci zesłańców urodzonych po powrocie rodziców z zesłania do Ojczyzny.

W roku szkolnym 2012/2013 odbyliśmy już spotkania z uczniami m.in. Liceum Ogólnokształcącego w Dubiecku, Zespołu Szkół Salezjańskich i Gimnazjum nr 1 w Przemyślu, a także Gimnazjum w Orłach. Młodzież była bardzo zaintrygowana losami Sybiraków, zadawała wiele pytań dotyczących warunków życia na zesłaniu.

Tematem, który wzbudza duże zainteresowanie słuchaczy, są osobiste wspomnienia Sybiraków, prezentowane przez nich dokumenty, fotografie z zesłania. Wspomagamy się też innymi formami przekazywania

Spotkanie z uczniami Gimnazjum nr 1 w Przemyślu. Od lewej: Joanna Preiss, Lidia Kiełczyńska, Mieczysław Tłuczek, Stanisława Żak, zastępca dyrektora Gimnazjum Mariola Stasieczek

wiedzy o Sybirze – prezentujemy filmy edukacyjne, opracowujemy wierszodramy w oparciu o poezję dotyczącą zesłań, m.in. wiersze Mariana Jonkajtysa.

Mamy nadzieję, że usłyszane wspomnienia zesłańców i obrazy zesłań przedstawione w filmach i na fotografiach zostaną zapamiętane przez młodzież, zainteresując ją i pamięć o Sybirakach przetrwa.

Stanisława Żak

W HOŁDZIE SYBIRAKOM – UROCZYSTOŚĆ ODSŁONIĘCIA POMNIKA W SIERADZU

Dzień Sybiraka obchodzony 17 września 2012 r. w Sieradzu miał szczególnie podniosły charakter. Uroczystości rozpoczęła msza święta w Kolegiacie Sieradzkiej. Świątynię tłumnie wypełnili mieszkańcy miasta i młodzież sieradzkich szkół. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele władz państwowych, wojewódzkich, powiatowych i miejskich, dowództwo 15. Sieradzkiej Brygady Wsparcia Dowodzenia, przedstawiciele policji, straży pożarnej, organizacji kombatanckich i społecznych. Głównemu celebransowi nabożeństwa, wikariuszowi biskupiemu ks. dr. Marianowi Bronikowskiemu towarzyszyli koncelebransi: kapelan Garnizonu Wojskowego w Sieradzu płk ks. Zenon Pawelak, ks. prałat Józef Frątczak, a także dr ks. Mirosław Miłek, dziekan II dekanatu sieradzkiego.

Pomnik Pamięci Zesłańców Sybiru

W płomiennym kazaniu ks. płk Zenon Pawelak mówił o daninie krwi, jaką zesłańcy przelali na nieludzkiej ziemi, o głodzie i wyniszczającej pracy, o cierpieniu i wierze w odrodzenie wolnej i niepodległej Ojczyzny. Drogi do niej wiodły przez tajgi i pustynie, przez mroźną tundrę i skwarne azjatyckie pustkowia. Szlak wypełniały bitwy toczone na trzech kontynentach. Kołyma, Irkuck, Workuta, Kazachstan, Katyń, Starobielsk, Charków i inne miejsca stały się symbolami martyrologii polskiego narodu, częścią naszej tożsamości.

Dруга część odbyła się na skwerze przed budynkiem I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Jagiellończyka, dokąd kolumnę uczestników przyprowadziła wspaniała orkiestra dęta Ochotniczej Straży Pożarnej z Unikowa. Uroczystość rozpoczęła się od wciągnięcia flagi państwowej na maszt przez poczet flagowy oraz odegrania hymnu państwowego. Odślonięto i poświęcono pomnik Pamięci Zesłańców Sybiru. Uroczystość prowadził Antoni Firlit, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Sieradzu. Na wstępie powitał dostojnych gości, posłów na Sejm Rze-

Odślonięcie pomnika przez Franciszka Iwaszkiewicza, starostę Dariusza Olejnika (z lewej), prezydenta Jacka Walczaka (z prawej) i prezesa Antoniego Firlita (pośrodku)

czypospolitej Polskiej Cezarego Tomczyka i Piotra Polaka, senatora RP prof. Michała Seweryńskiego, posłankę do Parlamentu Europejskiego Janinę Skrzydlewską, wicemarszałek województwa łódzkiego Dorotę Ryl, władze powiatu sieradzkiego i miasta Sieradza, organizacje kombatanckie i samorządowe, poczty sztandarowe organizacji i szkół, społeczeństwo oraz młodzież miasta i powiatu sieradzkiego.

Odsłonięcia pomnika dokonali:

- Franciszek Iwaszkiewicz – najstarszy z sieradzkich Sybiraków,
- Dariusz Olejnik – starosta powiatu sieradzkiego,
- Jacek Walczak – prezydent miasta Sieradza,
- Antoni Firlit – prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków.

Pomnik poświęcił profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie ks. Edmund Robek. Monument powstał w firmie kamieniarskiej Józefa Królaka w Sieradzu, a jego wykonawcą był pan Kosowski.

Po ceremonii poświęcenia głos zabrał prezydent Sieradza Jacek Walczak, który podkreślił znaczenie symbolu męczeństwa, jakim jest pomnik.

Przemawia prezes Zarządu Oddziału ZS w Sieradzu Antoni Firlit

Każdy naród ma swoją historię. Bez pamięci o przeszłości, bez zachowania uniwersalnych wartości, jakimi kierowali się nasi przodkowie, nie może istnieć zdrowe społeczeństwo, silny naród. Państwo polskie wyrosło na gruncie chrześcijańskim, oparło się germanizacji i rusyfikacji zaborców. Musimy w swoim życiu i działaniu kierować się prawdą, dobrem państwa, a nie liberalną poprawnością polityczną. Do tego zobowiązują nas ofiary Golgoty Wschodu.

Prezes Antoni Firlit przypomniał walkę polskiego żołnierza z niemieckim najeźdźcą w 1939 r. i radziecki atak w dniu 17 września tego samego roku. Niemcy na zajętych terenach kierowali się zbrodniczą ideą wyższości rasy niemieckiej, a władze radzieckie szermowały hasłami walki klasowej. W trzech deportacjach przeprowadzonych w 1940 r. wywieziono na Syberię tysiące Polaków. Zidentyfikowano 130 łagrów, w których osadzono zesłanych Polaków. Zostali zmuszeni do katorżniczej pracy, m.in. w lasach, przy budowie dróg, w kopalniach. Setki tysięcy zamordowanych zostały na zawsze na obcej ziemi.

Program artystyczny przygotowała młodzież z I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Jagiellończyka i Młodzieżowego Domu Kultury

Przemawiali także Cezary Tomczyk i Piotr Polak.

Szczególnie miłym akcentem było wyróżnienie przez Zarząd Główny Związku Sybiraków w Warszawie Odznaką Honorową Sybiraka zasłużonych dla organizacji działaczy. Zostali odznaczeni Waldemar Czarniecki, Stanisław Japał, Jarosław Janiak, Roman Januszewski, Edward Polak, Andrzej Pietrucha, Andrzej Ruszkowski, Jerzy Pietrucha, Przemysław Serweta, Józef Szubzda i Tomasz Woźniak.

Uroczystość uświetnił zespół artystyczny młodzieży I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Jagiellończyka i Młodzieżowego Domu Kultury. Pełne napięcia słuchowisko „Golgota Wschodu” przygotowane pod kierunkiem prof. Jolanty Porady przypomniało losy ludzi na dalekiej Syberii.

Następnie dowódca kompanii honorowej mjr Andrzej Bubek odczytał Apel Poległych, po czym na jego rozkaz kompania honorowa oddała salwę. Uroczystość zakończono składaniem wieńców i wiązanek pod pomnikiem przez uczestników, a na koniec orkiestra OSP z Unikowa odegrała Hymn Sybiraków.

Pomnik został wzniesiony dzięki zaangażowaniu wielu osób oddanych sprawom ziemi sieradzkiej. Oprócz Sybiraków i młodzieży sponsorami byli: Przedsiębiorstwo Energii Ciepłej w Sieradzu, firma Andrzeja i Jerzego Pietruchy w Błaszczach, firma Agro-Jumal w Sieradzu, Urząd Miasta w Sieradzu, Nadleśnictwo Złoczew, Barbara Domańska-Polak z Grabinki, Polfarma Terpol S.A. oraz Urzędy Gmin z powiatu sieradzkiego. Pomnik został usytuowany w pobliżu dwóch szkół I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Jagiellończyka i Gimnazjum nr 2 im. Królowej Jadwigi. Codziennie obok niego będą przechodzić setki młodych sieradzan. Wierzymy, że bohaterowie upamiętnieni granitową bryłą wryją się w ich pamięć i świadomość.

Antoni Firlit
fot. Bartosz Kucharski

ODSŁONIĘCIE POMNIKA MATKI SYBIRACZKI W LESZNI

W dniu 23 kwietnia 2013 r. w Lesznie (Wielkopolska) odbyła się uroczystość z inicjatywy Zarządu Oddziału Związku Sybiraków odsłonięcia i poświęcenia pomnika Matki Sybiraczki.

Uroczystość obejmowała:

- mszę świętą koncelebrowaną przez ks. abpa Stanisława Gądeckiego, metropolitę poznańskiego,
- wystąpienie proboszcza parafii św. Kazimierza ks. Grzegorza Robaczuka,
- homilię ks. arcybiskupa.

Poświęcenia pomnika Matki Sybiraczki dokonał ks. abp Stanisław Gądecki.

W bardzo przyjemnej aurze przed pomnikiem Matki Sybiraczki uroczystość wręczono Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków.

Złote Odznaki otrzymali: Tomasz Malepszy – prezydent miasta Leszna, ks. Grzegorz Robaczuk – proboszcz parafii św. Kazimierza, Jerzy Jurga – dyrektor Zespołu Szkół Ekonomicznych w Lesznie.

Pomnik Matki Sybiraczki w Lesznie

Srebrne Odznaki otrzymali: Krzysztof Piwoński – starosta Leszna, Tadeusz Pawlaczyk – przewodniczący Rady Miejskiej Leszna, Barbara Mroczkowska – radna, Wit Majchrzak – kierownik PKP Leszno, Andrzej Opaliński – projektant pomnika, Stanisław Baksalary – wykonawca pomnika.

Swoją obecnością zaszczytili posłowie na Sejm – panowie Jan Dzieczczak i Łukasz Borowiak, którzy wraz z radną Bernardyną Kaźmierczak zostali odznaczeni Odznaką Honorową Sybiraka.

Proboszcz parafii św. Kazimierza ks. Grzegorz Robaczyk i prezydent miasta Leszno Tomasz Malepszy wyrazili słowa uznania dla pani Janiny Tonickiej, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Lesznie, za inicjatywę, bardzo poważny wkład pracy organizacyjnej oraz pozyskanie sponsorów i wykonawców pomnika.

Liczne były słowa uznania i podziękowania dla projektanta pomnika – artysty rzeźbiarza pana Andrzeja Opalińskiego.

Na zakończenie uroczystości w Zespole Szkół Ekonomicznych wystąpiła z programem artystycznym młodzież szkolna, a także młodzież ze Szkolnej Orkiestry Dętej I Liceum Ogólnokształcącego w Lesznie.

Zarząd Główny Związku Sybiraków
fot. Jarek Adamek

Poczty sztandarowe Oddziału ZS w Lesznie oraz leszczyńskich szkół współpracujących z Oddziałem

WARSZAWSCY SYBIRACY CZCZĄ PAMIĘĆ MATEK SYBIRACZEK

W Dniu Matki, 26 maja 2013 roku, o godz. 12.00 odbyło się w Warszawie na Skwerze Matki Sybiraczki przy tablicy poświęconej Matkom Sybiraczkom uroczyste spotkanie. Wzięli w nim udział przedstawiciele warszawskich Sybiraków, członkowie Klubu Wnuków Sybiraków działającego przy Kole Warszawa-Ochota, młodzież szkolna z Gimnazjum nr 46 im. Szarych Szeregów pod opieką pani prof. Moniki Korolkiewicz.

Przybyłych na spotkanie powitała pani Maria Stankiewicz – wiceprezes Zarządu Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków.

Spotkanie rozpoczęto Hymnem Sybiraków. Wystąpienia wspomnieniowe wygłosili: pan Stanisław Sikorski – sekretarz generalny Zarządu Głównego Związku Sybiraków, pan Ryszard Piotrowski – honorowy prezes

Tablica poświęcona Matkom Sybiraczkom na Skwerze Matki Sybiraczki

W imieniu Zarządu Głównego Związku Sybiraków przemawiał sekretarz generalny pan Stanisław Sikorski

Oddziału Warszawskiego, pan Mieczysław Koralewicz – prezes Koła Warszawa Wola-Bemowo oraz pan Jan Chobian i pani Wiktoria Muszyńska z Koła Warszawa Wola-Bemowo.

Pod tablicą poświęconą Matkom Sybiraczkom uroczystego złożenia wiązanek kwiatów dokonali: od Zarządu Głównego i Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków – pan Stanisław Sikorski, pani Maria Stankiewicz i pan Henryk Majewski, od Zarządu Koła Warszawa-Ochota – pani Maria Markiewicz, pan Ryszard Piotrowski i pani Zofia Pogodzińska. Kwiaty składali również przybyli licznie byli zesłańcy syberyjscy. W spotkaniu uczestniczyły trzy poczty sztandarowe: trzyosobowy poczet z Koła Warszawa Wola-Bemowo w składzie Sybirak Henryk Boryna i uczniowie z Gimnazjum nr 46 oraz dwa poczty z Klubu Wnuków Sybiraków w składzie: Tomasz

Kwiaty od Zarządu Koła Warszawa-Ochota złożyli pani Maria Markiewicz (z lewej), pan Ryszard Piotrowski i pani Zofia Pogodzińska

Chmiel, Natalia Pogodzińska, Zosia Pogodzińska oraz Zuzanna Filipek i Hania Pogodzińska.

W imieniu Zarządu Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków podziękowanie za przybycie i udział w spotkaniu złożyła pani Maria Stankiewicz, wiceprezes Zarządu Oddziału. Pani Maria Markiewicz, prezes Koła Warszawa-Ochota, podziękowała wszystkim zebranym, pocztom sztandarowym, współorganizatorce uroczystości pani Zofii Pogodzińskiej oraz na ręce Natalii Pogodzińskiej, wiceprzewodniczącej Klubu – członkom Klubu Wnuków Sybiraków.

Po spotkaniu w sali kina w Centrum Handlowym „Arkadia” odbył się z inicjatywy Koła Warszawa-Ochota, sponsorowany przez Urząd m.st. Warszawy, pokaz filmu „Syberia polska”, w którym uczestniczyli Sybiracy i członkowie Klubu Wnuków Sybiraków.

Ireneusz Piotrowski

DZIEŃ MATKI W KOLE PRAGA-PÓŁNOC

Dnia 15 maja 2013 r. w Domu Kultury „Zacisze” (Warszawa-Targówek) odbyło się spotkanie Sybiraków z okazji Dnia Matki. Rozpoczęto je wprowadzeniem sztandaru i odśpiewaniem Hymnu Sybiraków, którego słowa najlepiej przedstawiają walkę Polaków o niepodległość Polski. Następnie prezes Zarządu Koła Związku Sybiraków Praga-Północ pani Danuta Kominiak przypomniała wiersz Adama Mickiewicza „Do Matki Polki”. Przedstawia on życie Polaków w czasie carskich zaborów oraz walkę o wolność patriotycznej młodzieży i ich matek. Nawiązując do treści wiersza, pani prezes przypomniała zebranych życiorysy nieżyjących już członkiń Koła i ich heroiczną walkę o przeżycie na zesłaniu ich nieletnich dzieci. W części artystycznej wystąpiły zespoły Domu Kultury „Zacisze”:

– dziewczynki z teatru Pinokio – Iza Madej, Ewa Pasikowska, Gabrysia Bielska,

– seniorzy Hanna Ciesielska i wokaliści – studenci Uniwersytetu Trzeciego Wieku Teresa Witanowska, Elżbieta Leszczyńska, Tadeusz Kowalczyk, Franciszek Kobyłecki oraz Jan Kawczyński z zaprzyjaźnionego UTW, którym akompaniowali Zbigniew Padej i Julia Greke-Padej.

Program prowadził Tadeusz Bartłomiejczyk.

Zebranie zakończyły słodki poczęstunek i chłodzące napoje.

Specjalne podziękowanie dla Kierownictwa Domu Kultury „Zacisze” i współpracowników.

Danuta Kominiak

SPOTKANIE WIELKANOCNE 2013 R. KOŁA ZWIĄZKU SYBIRAKÓW NA WARSZAWSKIEJ OCHOCIE

W środę, 20 marca 2013 r. o godz. 15.00 w sali widowiskowej Domu Kultury „Rakowiec” przy ul. Wiślickiej 8 odbyło się tradycyjne spotkanie integracyjne z okazji Świąt Wielkanocnych członków Koła Warszawa-Ochota, zrzeszającego Sybiraków trzech warszawskich dzielnic: Ochoty, Włoch i Ursusa.

Zaproszonych gości i członków Koła powitała prezes Koła Maria Markiewicz. Wśród zaproszonych gości znaleźli się: ks. kanonik Tadeusz Aleksandrowicz, proboszcz parafii Opatrzności Bożej i kapelan Koła Ochota; Tadeusz Chwiedź, prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków; Henryk Majewski, prezes Zarządu Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków; Irena Głowacka, inicjatorka reaktywowania w 1988 r. Związku Sybiraków (legitymacja nr 1); Anna Branicka-Wolska, jedna ze współzałożycielek Związku Sybiraków (legitymacja nr 4); Nicole Radziwiłł, wspierająca Koło Związku Sybiraków; Henryk Linowski, przewodniczący Rady Dzielnic Ursus; Wiesław Krzemień, burmistrz dzielnicy Ursus; Andrzej Krupiński, wiceburmistrz dzielnicy Włochy; Piotr Żbikowski, wiceburmistrz dzielnicy Ochota; Krzysztof Kruk, wiceburmistrz dzielnicy Ochota; Henryka Chmielewska-Pleczeluk, prezes Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej „Rakowiec”; Roland Dziubiński, przewodniczący Rady Nadzorczej WSM „Rakowiec”; Agnieszka Szołucha, dyrektor Domu Kultury „Rakowiec”; Maciej Sotomski, naczelnik Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia dla Dzielnic Ochota; Adam Stanisławski, nauczyciel Gimnazjum nr 131 im. K.K. Baczyńskiego w Ursusie z grupą uczennic; Kazimierz Łyczkowski, prezes Związku Kombatantów RP dzielnicy Włochy; Jan Witkowski, prezes Związku Kombatantów RP dzielnicy Ochota; Anna Szeliga, prezes Koła Byłych Więźniów Politycznych Obozu Koncentracyjnego Dachau-Natzweiler; Grażyna Rowińska, kierownik Klubu Seniora „Rakowiec”; Grzegorz Wysocki, redaktor naczelny pisma „Informator Ochoty i Włoch”; Jakub Żuk, członek Zarządu Klubu Wnuków Sybiraków przy Kole Ochota.

Po wysłuchaniu Hymnu Sybiraków i uczczeniu pamięci tych wszystkich, którzy zmarli na zesłaniu lub po powrocie do Ojczyzny, a także Jarosława Grzegorzówki, członka honorowego Związku Sybiraków przystąpiono do odznaczania najbardziej zasłużonych dla Koła Związku Sybiraków.

Zarząd Główny Związku Sybiraków Uchwałą nr 7/12 z dnia 26 kwietnia 2012 r. nadał tytuł Członka Honorowego Związku Sybiraków pani Nicole Radziwiłł.

Pani Nicole Radziwiłł, żona Sybiraka Ferdynanda ks. Radziwiłła, wielokrotnie służyła pomocą, m.in. przyczyniając się do bezpłatnego pozyskania sprzętu rehabilitacyjnego dla Sybiraków. Od lat wspiera finansowo Koło Ochota.

Do odznaczenia wyróżnionych prezes Koła poprosiła prezesa Zarządu Głównego ZS Tadeusza Chwiedzia i prezesa Zarządu Oddziału Warszawskiego Henryka Majewskiego.

Następnie zgodnie z Regulaminem Odznaki Honorowej za Zasługi dla Związku Sybiraków prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków

Przedstawiciele Zarządu Głównego ZS, Oddziału Warszawskiego i zaproszeni goście. Przemawia prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź

Tadeusz Chwiedź w asyście Henryka Majewskiego, prezesa Zarządu Oddziału Warszawskiego odznaczył: Złotą Odznaką Honorową Annę Braniczką-Wolską, a Srebrnymi Odznakami Honorowymi Alinę Flisak-Peresadę i Ireneusza Piotrowskiego.

Za szczególne zasługi dla Związku Sybiraków Odznaką Honorową Sybiraka prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź w asyście Henryka Majewskiego odznaczył następujące osoby: Henrykę Chmielewską-Pleczeluk, Henryka Linowskiego, Wiesława Krzemienia, Andrzeja Krupińskiego, Piotra Żbikowskiego, Kazimierza Łyczkowskiego oraz Jana Witkowskiego.

Wszystkim odznaczonym zostały wręczone kwiaty przez uczennicę z Gimnazjum nr 131 oraz płyty z wierszami sybirackiego poety Mariana Jonkajtysa.

Henryka Chmielewska-Pleczeluk podziękowała za wyróżnienie w imieniu wszystkich odznaczonych i obiecała dalszą pomoc Zarządowi Koła.

Zabierając głos, ks. Tadeusz Aleksandrowicz, kapelan Koła ZS, pogratulował wyróżnionym, zwracając uwagę, że służenie innym jest najważniejszym zadaniem człowieka, po czym odmówił modlitwę wspólnie ze wszystkimi i poświęcił pokarmy.

Na wniosek prezesa Marii Markiewicz zebrani złożyli sobie życzenia, trzymając się za ręce. W czasie posiłku, przygotowanego przez firmę cateringową Iwony Buchalskiej, życzenia zgromadzonym złożyli oficjalni goście, m.in. prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź, który nawiązał do przypadających w bieżącym roku rocznic – wybuchu powstania styczniowego i reaktywowania Związku Sybiraków – oraz odszkodowań.

W imieniu Klubu Wnuków Sybiraków głos zabrał Jakub Żuk, a w imieniu Gimnazjum nr 131 z Ursusa – trzy uczennice, które recytowały wiersze i złożyły wszystkim życzenia.

Warto zaznaczyć, że na uroczystości obecnych było dwoje najmłodszych potomków Sybiraków – praprawnuki Małgosia i Jędrus Kalinowscy.

Ireneusz Piotrowski

„GWIAZDA KAZACHSTANU”

W dniu 3 marca 2013 r. o godz. 13.00 grupa członków Koła Związku Sybiraków Wola-Bemowo uczestniczyła w mszy świętej w kościele Najświętszego Zbawiciela w Warszawie.

W ciągu całego tygodnia do 6 marca był tam wystawiony unikalny ołtarz, uroczyście adorowany przez wiernych. Ołtarz jest przeznaczony dla Sanktuarium Matki Bożej Królowej Pokoju w miejscowości Oziernoje w Kazachstanie. Grupa z naszego Koła wystąpiła ze sztandarem i pod koniec mszy odśpiewała Hymn Sybiraków.

„Gwiazda Kazachstanu” jest drugim po „Tryptyku Jerozolimskim” ołtarzem w ramach idei „Dwunastu Gwiazd w Koronie Maryi Królowej Pokoju”. Ołtarze te powstały w pracowni gdańskiego artysty Mariusza Drapikowskiego.

„Gwiazda Kazachstanu” jest pentaptykiem, składającym się z pięciu części: nieruchomej środkowej i dwóch podwójnych ruchomych skrzydeł. Ołtarz ma wymiary 7,5 x 2,5 m i bardzo bogatą ornamentykę (wykonaną w metalach w bursztynie).

Miejscowość Oziernoje leży w północnym Kazachstanie i obecnie liczy ok. 600 mieszkańców. Powstała na stepie po przybyciu tam zesłanych w 1936 r. Polaków z Ukrainy. 25 marca 1941 r., w roku wybuchu wojny niemiecko-rosyjskiej w pobliżu osiedla nagle z topniejącego śniegu powstało jezioro o średniej głębokości 7 m i długości kilku kilometrów. Stąd pochodzi nazwa Oziernoje.

Obecnie zostało tam utworzone, staraniem katolickich potomków byłych zesłańców, Sanktuarium Matki Bożej Królowej Pokoju. Jest to jedyne sanktuarium w azjatyckiej części byłego Związku Radzieckiego. W ostatnich latach przybyli tam benedyktyni z Uznach w Szwajcarii i siostry karmelitanki z Częstochowy. Proboszczem parafii Królowej Pokoju w Oziernoje jest obecnie ks. Lucjan Pocałuń.

Od ok. 10 lat corocznie w sierpniu w Oziernoje odbywają się spotkania młodzieży Azji Centralnej i krajów Europy. Spośród mieszkańców Kazachstanu, należących do ok. 100 różnych narodowości, zaledwie 2% to katolicy.

W pobliżu Oziernoje na Wołyńskiej Sopce (niewielkie wzgórze) w 1998 r. postawiono 12-metrowy krzyż – pomnik ku czci wszystkich ofiar represji w Kazachstanie. Na cokole krzyża umieszczono tablice

w czterech językach: kazachskim, rosyjskim, polskim i niemieckim.

Zawierają one słowa:

Bogu – Chwała

Ludziom – Pokój

Męczennikom – Królestwo Niebieskie

Narodowi Kazachstanu – Wdzięczność

Kazachstanowi – Rozkwit

Irena Persak

Z ŻYCIA KOŁA ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W TYCHACH

W dniu 5 kwietnia 2013 r. w tyskim magistracie odbyła się uroczystość wręczenia medalu Pro Memoria Kołu Związku Sybiraków w Tychach oraz honorowej prezes Koła inż. Miłosławie Zawalkiewicz-Maciąg.

Medal Pro Memoria, zwany inaczej Odznaczeniem dla Stróżów Pamięci, przyznawany jest przez Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych za wybitne zasługi w utrwalaniu pamięci o ludziach i czynach w walce o niepodległość Polski podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu.

Medale wręczył ppłk Leszek Kłag, komendant WKU w Tychach, w obecności prezydenta Tychów Andrzeja Dziuby i burmistrza Pszczyny Dariusza Skrobola. Pani Miłosława Zawalkiewicz-Maciąg odebrała też życzenia z okazji 85. rocznicy urodzin.

O pracy Koła i odznaczonej honorowej prezes Koła Miłosławie mówiła prezes Zarządu Oddziału w Katowicach i członek Zarządu Głównego ZS Danuta Sedlak. Pani Miłosława Zawalkiewicz-Maciąg jest skarbnicą wiedzy o członkach Koła, mózgiem wielu inicjatyw, m.in. sadzenia Dębów Pamięci o Katyniu, Kamienia pamięci o zamordowanych na Wschodzie krewnych tyskich Sybiraków, oraz redaktorem biuletynu Koła, wydawanego dwa razy do roku. Z Jej inicjatywy uporządkowano dokumenty tych Sybiraków, którzy takie dokumenty chcieli zostawić w osobowych teczkach. Związana jest z Kołem w Tychach od dnia powstania Koła po reaktywacji Związku Sybiraków, w 1989 r.

Pani Miłoslawa Zawalkiewicz-Maciąg uchwałą zebrania Koła w Tychach otrzymała tytuł Honorowego Prezesa Koła. Jest osobą skromną, mówi: „Ja tylko realizowałam postanowienia statutowe Związku, a one polecają opiekę nad Sybirakami, którzy tyle wycierpieli od wschodnich sąsiadów, i upamiętnianie zdarzeń, które są historią naszego narodu”.

Po utworzeniu Koła przez późniejszą długoletnią prezes Irenę Donaj-grodzką rejon działalności Koła obejmował Tychy, Mikołów, Łaziska, Pszczynę, Bieruń, Czechowice-Dziedzice i pomniejsze miejscowości. Pracami Koła kieruje wybierany zgodnie ze Statutem Zarząd Koła, który udziela rad i pomaga członkom w załatwianiu różnych spraw, pro-

Od lewej: Michał Pudełko – nauczyciel historii w Zespole Szkół nr 2 w Pszczyń, Piotr Cygan – dyrektor Zespołu Szkół nr 2 w Pszczyń, Danuta Grabiec, Stanisława Pistelok, Miłoslawa Zawalkiewicz-Maciąg, Renata Dyrda – dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego w Pszczyń, Danuta Sedlak – prezes Zarządu Oddziału ZS w Katowicach, Szymon Sekta – sekretarz starostwa w Pszczyń

wadzi bibliotekę w siedzibie Zarządu, współpracuje z innymi organizacjami, uczestniczy w uroczystościach organizowanych przez władze miasta.

Za swoją pracę dla Koła członkowie Zarządu otrzymali m.in. Srebrne Krzyże Zasługi – Izabela Rzechonek i Ewa Gorczyca oraz Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków – Stefan Kniaziuk.

W Kole działa tzw. rozszerzony Zarząd, składający się z ok. 30 działaczy. Obecnie stan członków Koła uległ zmniejszeniu prawie o połowę: ogółem liczy 154 osoby, w tym 117 zesłańców, a posiadających status osoby represjonowanej – 72.

W Pszczynie utworzono tzw. sekcję pszczyńską, na czele której stoi Stanisława Pistelok.

Honorowa prezes ZS Koła w Tychach Miłostława Zawalkiewicz-Maciąg z medalem Pro Memoria

Praca Koła jest widoczna w Tychach i Pszczynie: do tej pory przygotowano 11 wystaw – „Sybiracy – świadkowie historii” oraz wystawy w szkołach. Rozwija się współpraca ze szkołami na terenie Tychów, Pszczyny i z ZHP.

Pozostawiamy: rondo Zesłańców Sybiru w Tychach, ulicę Sybiraków w Pszczynie, tablicę w kościele św. Krzysztofa w Tychach, tzw. Kamień Katyński z Dębami Pamięci przy kościele bł. Karoliny w Tychach, Dęby Pamięci w Pszczynie, tablicę upamiętniającą deportację na Sybir na budynku Zespołu Szkół nr 2 w Pszczynie, pomnik Zesłańców Sybiru „Sybirakom Tyszanie”. Znaki pamięci, o które tak bardzo starają się Koło w Tychach i sekcja w Pszczynie, pozostaną na zawsze w tych miastach.

Praca dla Związku Sybiraków i Koła w Tychach, zarówno Zarządu, jak i działaczy Koła, zasługuje na najwyższy szacunek i pochwałę, zwłaszcza takich osób jak: Krystyna Jamrozik, Maria Kałuża, Teresa Hetmańska, Józefa Lisińska, Krystyna Bąk, Maria Łapińska, Marianna Kolago, Jadwiga Poks, Irena Strzelec, Lilia Tymińska, Barbara Antonowicz, Jan Wolnik i wielu, wielu innych, na których można liczyć w pracy z ludźmi tak bardzo skrzywdzonymi przez los.

Danuta Grabiec

150 LAT POWSTANIA STYCZNIOWEGO – EKSPOZYCJA, DOKUMENT

Dla uczczenia i przypomnienia 150. rocznicy powstania styczniowego został zorganizowany konkurs przez Podlaskie Stowarzyszenie Pamięci Ześląnców Sybiru, Muzeum Wojska w Białymstoku i Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Białymstoku. Wzięli w nim udział uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa podlaskiego.

Podsumowanie konkursu miało miejsce 15 kwietnia 2013 r. w Muzeum Wojska w Białymstoku. Zaszczycili go swoją obecnością przedstawiciel miasta Białegostoku, kuratora podlaskiego, organizatorzy konkursu oraz licznie przybyli uczniowie z nagrodzonych i wyróżnionych szkół.

Pełniący funkcję gospodarza pan Jerzy Bołtuć, prezes Stowarzyszenia, serdecznie przywitał wszystkich obecnych i przedstawił powody, jakie przyświecały zorganizowaniu konkursu. Najistotniejszą przyczyną było przybliżenie młodemu pokoleniu wiedzy o tym największym zrywie niepodległościowym Polaków w XIX w. Kolejni mówcy popierali ideę zorganizowania konkursu.

Zabierając głos, prezes Zarządu Głównego ZS pan Tadeusz Chwiedź szeroko nakreślił skutki i przyczyny wybuchu powstania styczniowego, szczególnie podkreślił represje carskie po upadku powstania – ponad 38 tys. powstańców wywieziono na Syberię, ok. 1 tys. rozstrzelano lub powieszono, wiele osób w obawie przed prześladowaniami zmieniło miejsce zamieszkania, miasta utraciły prawa miejskie. Podziękował również nauczycielom i opiekunom za tak wspaniałe przygotowanie uczniów do tego tematu.

Laureatom wręczono nagrody i wyróżnienia.

Nagrody specjalne otrzymały:

- ▶ nagrodę prezesa ZG ZS pana Tadeusza Chwiedzia – Publiczne Gimnazjum nr 31 im. dr Ireny Białówny w Zespole Szkół nr 4 w Białymstoku, Publiczne Gimnazjum nr 20 w Zespole Szkół Sportowych nr 1 im. Synów Pułku w Białymstoku oraz Zespół Szkół w Kuźnicy,
- ▶ nagrodę prezesa PPUH „Czyścioch” pana Leszka Mentela – Szkoła Podstawowa nr 34 im. Gen. J. Bema w Białymstoku,
- ▶ nagrodę członka Zarządu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego pana Jacka Piorunka – Publiczne Gimnazjum nr 9 im. Rodziny Lutosławskich w Łomży.

Pozostałe nagrody i wyróżnienia:

► w kategorii szkół podstawowych

I miejsce – Szkoła Podstawowa nr 4 im. W. Broniewskiego w Zambrowie

II miejsce ex aequo – Szkoła Podstawowa Sióstr Misjonarek Świętej Rodziny im. Bł. B. Lament w Białymstoku, Szkoła Podstawowa nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku

III miejsce ex aequo – Szkoła Podstawowa nr 12 im. Z. Glogera w Białymstoku, Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Słowackiego w Białymstoku

wyróżnienie – Szkoła Podstawowa im. F. Karpińskiego w Zabłudowie

► w kategorii gimnazjów

I miejsce ex aequo – Gimnazjum w Zespole Szkół w Poświętnem, Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie

II miejsce ex aequo – Publiczne Gimnazjum nr 9 im. Rodziny Lutosławskich w Łomży, Gimnazjum Gminne w Siemiatyczach

III miejsce ex aequo – Gimnazjum im. Kard. S. Wyszyńskiego w Zespole Szkół w Przytułach, Publiczne Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku

wyróżnienie – Gimnazjum nr 1 im. Niepodległości Polski w Bielsku Podlaskim, Publiczne Gimnazjum nr 2 im. Jana Pawła II w Łomży, Gimnazjum w Zespole Szkół w Kalinówce Kościelnej, Gimnazjum w Zespole Szkół i Przedszkola w Tykocinie

► w kategorii szkół ponadgimnazjalnych

I miejsce – nie przyznano

II miejsce – Technikum nr 1 im. 2 Korpusu Polskiego w Augustowie

III miejsce – I Liceum Ogólnokształcące w Łapach

Po części oficjalnej, w miłej i serdecznej atmosferze uczestnicy konkursu rozmawiali z przybyłymi gośćmi, następnie zwiedzano Muzeum Wojska, szczególną uwagę zwracano na eksponaty poświęcone Sybirakom.

Jolanta Hryniewicka

NASZ DOM – WASZA HISTORIA

Z uwagą śledzimy informacje sięgające do korzeni Polaków z Kresów Wschodnich, ich przeżyć i odnalezienia się w powojennej rzeczywistości.

Tragiczne, wojenne losy dotknęły też pierwszych wychowanków dzisiejszego Domu Dziecka w Szymonowie, którzy pochodzili z obszarów Polski zajętych podczas II wojny światowej przez Rosjan i byli wywożeni bydłecy wagonami na Sybir. Tam przeżyli głód, katorżniczą pracę, śmierć bliskich i marzenia, by móc wrócić do Polski – ukochanej Ojczyzny.

Na Sybir wywożona była inteligencja polska, której trudno było dostosować się do zastanych w głębi Azji niezwykle ciężkich warunków życia. Jednak znalazły się tam również osoby bardzo dzielne, nietracące nigdy nadziei na zmianę rzeczywistości.

Wielką bohaterką, patriotką była nauczycielka pani Wincentyna Szawczukiewicz, która w Kazachstanie w Semipałatyńsku nad dopływem Irtysza założyła w 1944 r. Dom Polskiego Dziecka. Przez dwa lata zapewniano tam osieroco-

Dzieci z Semipałatyńska

nym polskim dzieciom opiekę, podstawowe wyżywienie, ale przede wszystkim uświadamiano, że są Polakami, i wpajano im nadzieję, że wrócą do Ojczyzny.

Z dokumentacji, jaką otrzymaliśmy w latach 70. od pani Szawczukiewicz, widać, jak dbano na obczyźnie o nauczanie historii Polski, piękną kaligrafię czy obchodzenie rocznic narodowych.

Wychowankowie i wychowawcy z Domu Polskiego Dziecka w Semipalatyńsku tak wspominają swój pobyt nad Irtyszem:

„Położony nad samą rzeką budynek szybko się zappełnił. Wkrótce po otwarciu miał ponad 50 wychowanków liczących od lat kilku do 14 i 17-osobowy personel, który zdawał sobie sprawę, że tym okrutnie doświadczonym dzieciom trzeba nie tylko dać wiele ciepła i serca, ale także atrakcyjnie i bez reszty wypełnić czas, by oderwać je od tragicznych wspomnień, od rozmyślań o sieroctwie, nie dopuścić, by domagająca się swych praw młodość była bez opieki.

Niektóre i to mocno absorbujące zajęcia narzuciło samo życie. Oto np. wszyscy mieli już mocno sfatygowaną odzież, a o nowe, kiedy całe zapple-

Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie

cze pracowało na potrzeby frontu, łatwo nie było. I wówczas ktoś wpadł na pomysł, by trochę się ubrać we własnym zakresie. A realizacja wyglądała tak, że życzliwa dzieciom fabryka produkująca szynele dla wojska udostępniła odpady włókna, dzieci na własnoręcznie wydłubanych wrzecionach przędły nici i własnoręcznie robiły na drutach różne części garderoby. Z czasem nie tylko dla siebie, ale także na sprzedaż. Każdy miał swoją określoną normę dzienną i musiał ją wykonać. To niemęskie zajęcie na równi z dziewczynkami wykonywali również chłopcy”.

A jakże ciekawie wyglądała szkoła w Semipałatyńsku – bez książek, bez pomocy naukowych. Pierwsze polskie podręczniki wydane przez Związek Patriotów Polskich pomagały wychowankom w poznaniu przewidzianych programem lektur w ten sposób, że każdy opowiadał tę pozycję, którą najlepiej pamiętał. Jeden „W pustyni i w puszczy”, drugi Trylogię...

Dzieci działały w zespole artystycznym w Semipałatyńsku, który nie tylko uświetniał uroczystości, ale także dawał występy publiczne. Szybko zyskał sobie taką renomę, że bilety wykupywano już na kilka dni przed zapowiadzianym spektaklem.

Zdarzały się też momenty radosne, wzruszające: komuś odnalazł się brat, siostra, matka. Cieszyli się wszyscy, bo tworzyli już jedną serdeczną rodzinę. Odnaleziony też był do niej przyjmowany – dorosły dostawał pracę, dziecko powiększało grono wychowanków. Każdy na swój sposób pomagał.

Tak mijały kolejne miesiące w Domu Polskiego Dziecka w Semipałatyńsku, a kiedy zwycięstwo nad faszyzmem stało się faktem i data wyjazdu była coraz bliższa, bardzo przydały się koneksje pani Szawczukiewicz z kombinatem od „mydła i powidła”. Jedna brygada zrobiła skrzynie na „dobytek”, druga wiadra i garnki tak przydatne w drodze do Polski, szef piekarni cały przydział chleba wymienił na suchary.

W kwietniu 1946 r., po wielkich trudach i wielomiesięcznych przygotowaniach udało się z Semipałatyńska 92 dzieci przewieźć do Szymonowa, gdzie przygotowany był dla nich poniemiecki pałac, w którym do dziś znajduje się dom dziecka.

Pani Szawczukiewicz wyjechała w 1946 r. z Szymonowa w poszukiwaniu własnej, rozbitej przez wojnę rodziny do Sopotu, gdzie do lat 80. XX w. prowadziła dom dziecka. Pod koniec lat 70. odwiedziła Szymonowo i przekazała placówce, gdzie byli jej pierwsi wychowankowie z Syberii, wszystkie dokumenty sybirackie. Jej wielkim marzeniem było spotkać się z jej „prawdziwymi” dziećmi z Semipałatyńska.

I rzeczywiście, dzięki nagłośnieniu w telewizji polskiej i redaktorom Barbarze Włodarczyk i Henrykowi Arasimowiczowi udało się po trudach zorganizować w Szymonowie 2–3 lipca 1985 r. pierwszy – myślę, że w całej Polsce – Zjazd Sybiraków.

Tak oto komentowała „Gazeta Olsztyńska” spotkanie w Szymonowie w lipcu 1985 r.:

„Rzadko zdarza się dziennikarzowi uczestniczyć w uroczystości oficjalnej, na której głównym punktem programu są... łzy. A tak się właśnie działo w momencie oficjalnego otwarcia spotkania. Wszyscy na sali płakali. Ileż ciepłych słów padło pod adresem pani Szawczukiewicz za to, że przeprowadziła tę swoją gromadkę przez czas najtrudniejszy i szczęśliwie dowiozła do kraju”.

Wspomnieniom nie było końca. Sybiracy na mapie odnajdywali Semipałatyńsk i już wtedy padły słowa, czy jeszcze jest tam budynek ich domu dziecka i jak wygląda tam życie 40 lat po wojnie.

Sprawy naszych korzeni były dla nas zawsze bliskie. Sybiracy z Semipałatyńska traktowali i traktują do dziś Szymonowo jako miejsce ich pierwszego kontaktu z Polską. Odwiedzają Szymonowo i wspomagają dotąd placówkę materialnie.

Drugi Zjazd Sybiraków w Szymonowie odbył się w 1993 r. i połączony był z nadaniem domowi dziecka imienia „Sybiraków”. Imię poświęcone dzieciom Sybiru przyjęliśmy jako pierwsza placówka w Polsce. Jesteśmy dumni z imienia domu, często sięgamy do dokumentów, pamiątek przypominających nasze korzenie historyczne.

W czasie tegorocznych wakacji pragniemy zrealizować marzenia i pojechać do dzisiejszego Kazachstanu, znaleźć tam dom lub miejsce, w którym istniał Dom Polskiego Dziecka w Semipałatyńsku, spotkać się z władzami miasta oraz Polakami, którzy tam zostali, a przede wszystkim zapalić znicze ku czci i pamięci na ziemi, z której nie wszystkim udało się szczęśliwie wrócić do Polski.

Planujemy wyjazd dla siedmiu osób, ale uzależniony on będzie od środków materialnych, jakimi będziemy dysponować.

Dom dla Dzieci nie ma możliwości finansowania tego wyjazdu.

Będziemy wdzięczni za każde wsparcie materialne przesłane na konto:
80 1320 1104 3132 7082 2000 0001

z dopiskiem Kazachstan,

a relację z pobytu w Semipałatyńsku przedstawimy państwu po powrocie.

Zofia Bagińska

dyrektor Domu dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie

KONSPEKT

do wykorzystania przez nauczycieli historii szkół podstawowych, gimnazjów i liceów oraz przez Sybiraków biorących udział w spotkaniach z młodzieżą szkolną w 2013 r.

Rok 2013 to rok szczególny dla Polaków, a zwłaszcza dla Sybiraków. W roku tym obchodzimy trzy, tak bliskie zesłańcom Sybiru, rocznice:

- 1) 150. rocznicę powstania styczniowego,
- 2) 85. rocznicę powstania Związku Sybiraków,
- 3) 25. rocznicę reaktywowania Związku Sybiraków.

Ad 1. Po III rozbiórce w 1795 r. Polska jako państwo przestaje istnieć. W 1807 r. powstaje Księstwo Warszawskie, jako unia personalna z Saksonią. Po klęsce Napoleona, w 1815 r. na kongresie wiedeńskim powołano Królestwo Polskie, które było integralną częścią imperium rosyjskiego.

Polacy byli zawsze „nieprawomyślni” i nasze bunty przeciwko ciemnościom datują się już od konfederacji barskiej (1768), powstania kościuszkowskiego (1794), powstania listopadowego (1830) i wreszcie, największego zbrojnego wystąpienia przeciwko Rosji, powstania styczniowego (1863), które trwało prawie dwa lata. Olbrzymia przewaga militarna Rosji zmusiła Polaków do przyjęcia taktyki wojny partyzanckiej, podczas której stoczono ponad 1200 bitew i potyczek, często zwycięskich. Wszystkie te patriotyczne zrywy Polaków kończyły się klęską i represjami w postaci m.in. zsyłek na katorgę na Sybir. Konfederatów barskich zesłano ok. 10 tys., po powstaniu listopadowym zesłano ok. 50 tys. osób. Po klęsce powstania styczniowego, w którym zginęło ok. 30 tys. Polaków, ok. 1 tys. rozstrzelano lub powieszono, a ok. 40 tys. zesłano na katorgę. Ponadto skonfiskowano ok. 1600 majątków i wielu miastom odebrano prawa miejskie. Wśród zesłańców przeważały inteligencja i szlachta, które wniosły ogromny wkład w kulturę i cywilizację Syberii (Benedykt Dybowski, Jan Czernski, Aleksander Czekanowski, Rafał Kalinowski, Bronisław Piłsudski).

Powstanie upadło, ale stało się przystankiem na drodze do niepodległości. Wywalczyli ją w 1918 r. ci, którzy do zrywu w 1863 r. odnosili się z największym szacunkiem. 21 stycznia 1919 r. Józef Piłsudski wydał specjalny rozkaz w rocznicę powstania styczniowego, w którym ostat-

nich powstańców uznał za żołnierzy Wojska Polskiego, którym należą się oficerskie mundury i którym należy oddawać honor.

Ad 2. Z momentem odzyskania przez Polskę w 1918 r. niepodległości, po 123 latach niewoli, do kraju zaczęli napływać Polacy z różnych zakątków Rosji. Byli to zesłańcy, emigranci zarobkowi, urzędnicy, kolejarze, żołnierze V Dywizji Syberyjskiej, Samodzielnej Brygady Kaukaskiej oraz jeńcy wojenni. W 1922 r., z inicjatywy byłych żołnierzy V Dywizji Syberyjskiej oraz harcerzy, powstaje w Warszawie Akademickie Koło Sybiraków, którego pierwszym prezesem został Tadeusz Ligarski. Podobna inicjatywa powstaje w Katowicach, gdzie byli żołnierze V Dywizji oraz harcerze zamieszkali na Śląsku tworzą w 1926 r. Zrzeszenie Sybiraków. Inicjatorami byli dr Józef Zemła oraz były naczelnik Harcerzy na Okręg Północny w Jekaterynburgu Jerzy Sawicki.

Jesienią 1927 r., w środowisku warszawskim, powstaje inicjatywa powołania Ogólnopolskiego Związku Sybiraków. 15 stycznia 1928 r. w kasynie oficerskiej w Cytadeli Warszawskiej odbyło się zebranie organizacyjne, na którym wybrano Komitet Organizacyjny, którego zadaniem było przygotowanie I Zjazdu Sybiraków. W dniach 29–30 czerwca 1928 r., w gmachu Politechniki Warszawskiej, odbył się Zjazd Założycielski Związku Sybiraków, z udziałem ok. 2 tys. delegatów z całej Polski. Honorowymi członkami Związku zostają Józef Piłsudski oraz Wacław Sieroszewski. Pierwszym prezesem zostaje wybrany Antoni Anusz, drugim był Henryk Suchanek-Sucheki, a trzecim i ostatnim (do 1939 r.) płk Jan Jakubowski.

Podczas Zjazdu padają znamienne słowa: „Skończyła się walka o niepodległość, bo Polska jest już wolna. Polsce nie są potrzebne ofiary, ale ludzie mądrzy, silni, pracowici. Rządzenie to nie zabawa, ale mądra służba narodowi – głupi ludzie tylko burzą, a nie budują”.

Powstały Związek Sybiraków za naczelne zadania uważa takie zagadnienia jak:

- przekazywanie młodemu pokoleniu historii ojców walczących o wolność Polski i suwerenność narodową,
- wpajanie młodemu pokoleniu szacunku do historii i Ojczyzny,
- nawiązywanie do ogromnego wkładu inteligencji polskiej w organizowanie patriotycznych zrywów narodowych dla uzyskania niepodległości,
- bezpośrednie włączanie się Sybiraków w odbudowę zniszczeń poroborowych, tak materialnych, jak i szczególnie duchowych, przez sta-

rania czynione dla współpracy ziem przynależnych do poszczególnych zaborów: rosyjskiego, pruskiego, austriackiego,
– uświadamianie młodzieży ogromnego wkładu duchowieństwa polskiego dla utrzymania polskości narodu.

Związek Sybiraków działał do 1939 r., kultywując pamięć o zesłaniach, które jak cień towarzyszyły wszystkim zrywom narodu polskiego, walczącego o suwerenność narodową i państwową.

Ad 3. Okres II wojny światowej i okres realnego socjalizmu do 1989 r. to bolesna przerwa w działalności Związku. Po 17 września, po wkroczeniu wojsk sowieckich na tereny Kresów dla oczyszczenia tych ziem z „wrogiego, polskiego elementu”, mogącego przeciwstawić się okupantowi i wszczynającego wolnościowe zrywy, Stalin wydał dekret zakładający masowe zsyłki do obozów przymusowej pracy na Syberii. I rozpoczęły się represje polegające na aresztowaniach, samosądach, mordowaniu, zsyłaniu do łagrów, wcielaniu do Armii Czerwonej oraz cztery masowe deportacje w latach 1940–1941 i dalsze zsyłki w latach 1944–1945. W sumie na zesłaniu znalazło się prawie 1,5 mln Polaków.

Poczynając od 1946 r. po 1956, Polacy wracali, różnymi drogami i nie wszyscy – część została na zawsze na nieludzkiej ziemi. Ci, co wrócili, chcieli wznowić działalność Związku Sybiraków, jednak bez powodzenia, gdyż wszelkie nagłaśnianie sprawy martyrologii Polaków na Wschodzie było zakazane. Z pomocą przyszli nam duchowni z całej Polski – przyjmowali nas w salkach katechetycznych, wysłuchiwali naszych opowiadań, pomagali w zapisywaniu wspomnień.

Dopiero w 1988 r. udało się zesłańcom Sybirakom przystąpić do prac organizacyjnych nad reaktywowaniem Związku Sybiraków. W Warszawie inicjatorką była Irena Głowacka, która już w 1987 r. zorganizowała grupę 21 Sybiraków – założycieli. Prof. Andrzej Stelmachowski razem z mecenasem Wiesławem Johanem opracowali statut, wzorując się na statucie Związku z 1928 r. 17 grudnia 1988 r. Związek Sybiraków został zarejestrowany, a na pierwszym walnym zebraniu w dniu 13 stycznia 1989 r. pierwszym prezesem wybrany został Ryszard Reiff.

We Wrocławiu we wrześniu 1988 r. na spotkaniu w rozgłośni Polskiego Radia, zwołanym apelem na falach eteru przez redaktor Urszulę Lubecką, zebrani Sybiracy wyłaniają „grupę inicjatywną”, która doprowadza w 1989 r. do rejestracji Dolnośląskiego Związku Sybiraków

i wyboru pierwszego prezesa, którym zostaje Zofia Helwing. W kwietniu 1989 r., z uwagi na istniejący podział administracyjny państwa, Dolnośląski Związek Sybiraków został podzielony na cztery samodzielne oddziały w: Wrocławiu, Jeleniej Górze, Wałbrzychu i Legnicy, a 1 stycznia 1998 r. została powołana Dolnośląska Wojewódzka Rada Związku Sybiraków.

Naczelnym zadaniem Związku Sybiraków jest przekazywanie prawdy historycznej, szczególnie młodzieży oraz upamiętnianie martyrologii Polaków na Wschodzie poprzez tworzenie znaków pamięci takich jak: sztandary, pomniki, tablice, nazwy ulic i placów, nadawanie szkołom imion Sybiraków. Aby pamięć o nas i naszej martyrologii nie została zapomniana, a działalność nasza w szerzeniu prawdy historycznej była kontynuowana, Związek Sybiraków jest propagatorem inicjatywy powoływania Stowarzyszeń Pamięci Zesłańców Sybiru, zrzeszających tak potomków zesłańców, jak również wszystkich ludzi dobrej woli, dla których historia ma ważne znaczenie.

Pamiętając syberyjskie przeżycia, jak również życzliwość ludzi tam spotkanych, Związek Sybiraków przyjął motto swego działania: PAMIĘĆ ZMARŁYM – ŻYJĄCYM POJEDNANIE.

**Komisja Historyczna przy Zarządzie Głównym
Związku Sybiraków**

NASZA NA ZAWSZE

Ziemio karmicielko naszym sercom droga i bliska
Ziemio prastara, piastowska, ojczyzna
Ziemio Strzelecko-Lubuska Twa dobroć Matki
Tuliłaś po wojnie polskie dziatki
Niedolą znękaną ludy miejskie i wieśniacze
Garnęłaś wszystkich, było dla ciebie bez znaczeń
Ciągnęli z centrali z dalekiej też obczyzny
Szli, wędrowali tułacze do wolnej Ojczyzny
Strzelce Krajeńskie zgliszczą – miasto zburzone
Z gruzów wyrosło odnowione
Miasteczko nieduże pełne uroków

Kto raz odwiedzi, odwiedza co roku
Baszty, mury obronne Bolesława Chrobrego
Mile witają przybysza każdego
A w centrum miasta wieża wzniesiona
Kolegiata, Ojczyzny i Strzelec Krajeńskich ozdoba odnowiona
Radośnie dzwony biją, wierni się spieszą
Aby się pomodlić, wolnością i pokojem cieszą
Każdy człowiek tu śpi spokojnie
Buduje Ojczyznę, swój dom, nie myśli o wojnie
Jadą tędy samochody jeden za drugim
Na wczasy po zdrowie w Długim
Ziemio żyzna, przepiękna jak Mazowsze
Strzelecko-Krajeńsko-Lubuska nasza na zawsze

Leokadia Fabiańska

**PROMOCJA KSIĄŻKI
„PRZYSTAŃ W SZCZĘCINIE”**

W dniu 30 kwietnia 2013 r. w Sali Muzeum Narodowego w Szczecinie odbyła się promocja książki „Przystań w Szczecinie”. Jest to już druga publikacja młodzieży Gimnazjum nr 7 im. Sybiraków w naszym mieście. Pierwsza książka zawiera wspomnienia Sybiraków zebrane przez uczniów tej szkoły i nosi refleksyjny tytuł „Z daleka... Coraz dalej”.

Promowana aktualnie książka ma formę poetycką. Inspiracją dla wzruszających wierszy były spotkania z Sybirakami, rozmowy z nimi, wsłuchiwanie się w ich przeżycia.

Na uroczystość promocyjną książki przybyli Sybiracy, władze oświatowe, media, wspaniali nauczyciele pod przewodnictwem dyrektor Gimnazjum pani Ewy Zagubień, a przede wszystkim młodzież – autorzy książki, którzy recytując napisane przez siebie wiersze, wzruszali do łez. W wierszach znajdujemy świeżość spojrzenia, grozę, dziecinne niedowierzanie, wrażliwość. To samo dotyczy pełnych emocji ilustracji do książki wykonanych przez młodzież.

**Iwona Biedulska
fot. Magdalena Skowrońska**

Książkę otwiera wiersz Emilii Poborczyk z klasy 2 b.

Sybiraku, dziękuję!
Za doświadczenie zdobyte przez Ciebie,
Za twoją wiarę i godność,
Za poświęcenie i przebytą drogę,
Za trwałość w dążeniu do celu,
Za to, że przetrwałeś.

Ty nauczyłeś mnie, jak przeżyć najtrudniejsze.
Drogę śmierci, lamentu, bólu...
Drogę między katami,
Zło otaczającego świata.
A mimo twych przeżyć,
Twojej tragedii – jesteś szczęśliwy.
Dziękuję, że możesz być dla mnie autorytetem.

I miejsce zajęła Anna Pałamar z klasy 3 c (X 2012).

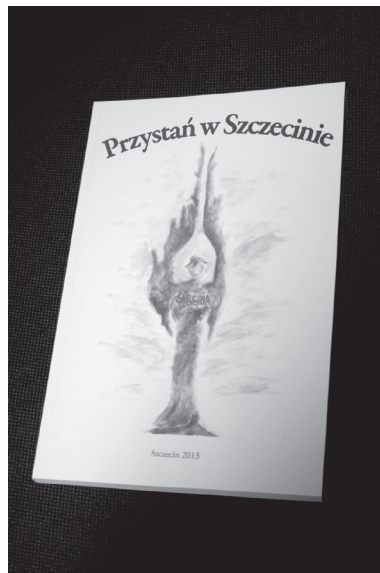
Wspomnienie wzdycha bezsilnie
Na widok kuli zawieszanej
W przestrzeni zagłady.

Zduszony krzyk strachu,
Wspomnienie traci nadzieję.
Chce umrzeć, lecz nie umie.
Chce przeżyć, lecz cierpi.

Wspomnienie zawisło beczynnienie
Pomiędzy dwoma światami.
Między nadzieją a strachem,
Między strachem a nadzieją.

Wspomnienie zapomni najgorsze
Resztę zostawi – przestrożę,
Wspomnienie patrzy
Duszą zmęczonego człowieka.

Publikacja Gimnazjum nr 7 im. Sybiraków w Szczecinie

Dyrektor Gimnazjum pani Ewa Zagubień i uczniowie – autorzy promowanej książki

ODESZLI OD NAS

23 marca 2013 r. w wieku 90 lat zmarła

śp. Kazimiera Gottfried

członek Koła ZS w Krośnie.

Była współorganizatorką Oddziału Związku Sybiraków w Krośnie 20 stycznia 1990 r. Od tej daty do 25 lutego 2010 r., a więc przez 20 lat, pełniła wzorowo funkcję sekretarza Zarządu Oddziału w Krośnie. Odznaczona Odznaką Honorową Sybiraka i Krzyżem Zesłańców Sybiru.

Cześć Jej pamięci!

Zarząd Oddziału i Zarząd Koła w Krośnie

Z wielkim żalem odebraliśmy wiadomość o odejściu
29 marca 2013 r. na wieczny spoczynek

śp. Lucjana Michalaka

prezesa Zarządu Oddziału Związku Sybiraków we Włocławku.

Oddajemy najgłębszy hołd. Przekazujemy Rodzinie wyrazy
współczucia.

Cześć Jego pamięci!

Zarząd Główny Związku Sybiraków

Spis treści

Sprawy organizacyjne	3
Pismo Zarządu Głównego ZS do marszałka Sejmu RP Ewy Kopacz.....	3
Pismo Kancelarii Sejmu do Zarządu Głównego ZS	4
Pismo (e-mail) do wicemarszałka Sejmu RP Cezarego Grabarczyka	5
Informacja Zarządu Głównego.....	5
Informacja z Sejmu RP	6
Przejazdy	7
Informacja w sprawie ulg na przejazdy	7
Uchwała nr 4–7/13 Prezydium Zarządu Głównego ZS.....	8
Odnaczenia zasłużonych – D. Zbyszyńska.....	12
Pismo Zarządu Oddziału ZS w Białymstoku	13
Sybiraczka okradzona przez oszusta.....	14
Zaproszenie na XIII Międzynarodowy Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru	15
Uroczystości i spotkania	17
Wrocław uroczystości 11–12 kwietnia 2013 r. „Kwiecień – miesiąc pamięci Golgoty Wschodu” – Zarząd Główny Związku Sybiraków	17
XXIV Pielgrzymka Sybiraków na Jasną Górę – A. Szemioth.....	24
„Umarłym pamięć, żyjącym pojednanie. Polacy i Sybir XVIII–XX w.” – J. Hryniewicka	27
Obchody 73. rocznicy pierwszej masowej wywózki Polaków na Sybir w Oddziale w Legnicy – W. Puchała	28
73. rocznica lutowej wywózki w Kole ZS Warszawa-Ochota – I. Piotrowski	29
Chłód towarowych wagonów.....	30
Obchody 73. rocznicy wywózki na Sybir w Przemyślu – J. Rożko	31
73. rocznica drugiej wywózki Polaków na Syberię – I. Światała	33
Obchody 73. rocznicy zbrodni katyńskiej w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Kleosinie – H. Dzierma	39
Odsłonięcie pomnika w Bronowie – N. Żyłko.....	40
73. rocznica mordu katyńskiego – M. Pluta	42
Trzecia rocznica tragedii smoleńskiej – J. Niwińska, H. Dzierma.....	42
Hold żyjącym, wieczna pamięć zmarłym – J. Hryniewicka	43
Pomnik Sybiraków w Kolnie – N. Żyłko	44
Kolejne znaki pamięci Koła Związku Sybiraków w Bogatyni – Z. Kulikowska	45
Razem – Sybiracy i młodzież gdyńskich szkół w sali kinowej w Gdyni – A. Rzyziński	48
Zachować pamięć o Sybirakach – S. Żak	49
W hołdzie Sybirakom – uroczystość odsłonięcia pomnika w Sieradzu – A. Firlit	51
Odsłonięcie pomnika Matki Sybiraczki w Lesznie – Zarząd Główny Związku Sybiraków	56
Warszawscy Sybiracy czczą pamięć Matek Sybiraczek – I. Piotrowski	58
Dzień Matki w Kole Praga-Północ – D. Kominiak	61
Spotkanie wielkanocne 2013 r. Koła Związku Sybiraków na warszawskiej Ochocie – I. Piotrowski.....	62
„Gwiazda Kazachstanu” – I. Persak.....	65
Ż życia Koła Związku Sybiraków w Tychach – D. Grabiec	66
150 lat powstania styczniowego – ekspozycja, dokument – J. Hryniewicka.....	70
Nasz Dom – wasza historia – Z. Bagińska	72
Konspekt do wykorzystania przez nauczycieli historii szkół podstawowych, gimnazjów i liceów oraz przez Sybiraków – Komisja Historyczna przy Zarządzie Głównym ZS	76
Nasza na zawsze – L. Fabiańska	79
Promocja książki „Przystań w Szczecinie” – I. Biedulska	80
Odeszli od nas.....	83

